

બ્લૂ જીન્સ

ચંદ્રકાંત શાહ

બ્લૂ જીન્સ

બ્લૅક ઍન્ડ વ્હાઇટ પોએમ્સ

ચંદ્રકાન્ત શાહ

ઈમેજ પબ્લિકેશન્સ પ્રા. લિ.
મુંબઈ. અમદાવાદ

Blue Jeans: Gujarati poems by Chandrakant Shah

પ્રકાશક :

ઈમેજ પબ્લિકેશન્સ પ્રા. લિ.

૧૯૯/૧, ગોપાલ ભુવન
પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ
મુંબઈ ૪૦૦ ૦૦૨
ફોન : ૨૦૦ ૨૬૯૧, ૨૦૦ ૧૩૫૮

૧-૨, અપર લેવલ, સેન્ચૂરિ બજાર
આંબાવાડી સર્કલ, આંબાવાડી
અમદાવાદ ૩૮૦ ૦૦૬
ફોન : ૬૫૬ ૦૫૦૪, ૬૪૪ ૨૮૩૬

email: sales@imagepublications.com
Visit us on: http://www.imagepublications.com

પ્રથમ આવૃત્તિ : જાન્યુઆરી ૨૦૦૦

મૂલ્ય : રૂા. ૧૨૫.૦૦

બુક ડિઝાઈન : નૌશિલ મહેતા, AnM Design Studio, મુંબઈ.
email: naushilm@hotmail.com

મુદ્રક : મંજુલ ગ્રાફિક્સ, મુંબઈ.
email : manjul@roltanet.com

જીન્સ પહેરેતી મુગ્ધાઓને...

બ્લૂ જીન્સને સૌ મુગ્ધાઓ પાંચ આંગળે પૂજે
'વ્હેલેરાં ઇર્‌રેઝિસ્ટિબલ સ્તન અમારાં દૂઝે'

અનુક્રમ

બ્લૂ થેંક યૂ

નૌશિલ
છોટુ
ઉત્પલ
સુરેશભાઈ
જયાબહેન
ભરત
હરેશ
Stefan Watson, Watson Paper Co., New Mexico, USA

Jeans 101

એક ઈતિહાસિક કવિતા

દઈ પલાંઠી, આંખ મીચીને વાહ-વાહ કરતાં
લ્યો ભણોજી જીનિયોલૉજી

પાઠ્યક્રમમાં બ્લૂ જીન્સનો સાર
Pre-requisive માણસનો અવતાર

પ્રસ્તાવના એ કે
જન્મ્યા એટલે shrink થવાનાં
Wrinkle ઢગલાબંધ પડવાની
અને અંતમાં fade થવાનું

આજ સુધી આખી દુનિયામાં કુલ બનેલાં
સવ્વા ત્રણ અબજ
જીન્સ પહેરતી Texan blondes
કલકત્તાની કામિનીઓ
કાઉબૉયઝ ને કંઈક દેશના પ્રેસિડન્ટો
હિપ્પીઓ ને હીરોલોગ
સોશ્યલાઈટ્સ ને સાક્ષર સારસ્વતો

હિસ્ટોરિકલ વાતોમાં લો મિક્સ કરો ભૈ કાવ્યોલૉજી
લ્યો ભણોજી જીનિયોલૉજી

જીનનો ઉદ્‌ભવ ક્યાંથી કેમ અને એની આ વાત
બ્લૂ જીન્સ પણ પશુપ્રાણીઓ માણસ જેવી અન્ય જીન્સની જાત

નિમ્સ નામના નાનકડા એક ફ્રેંચ ગામનું કપડું
કહેવાયું એ fabric de nims
de nimsમાંથી બની ગયું ડેનિમ !

ગામલોક પરસેવો પાડી જે પણ ગૂંથે કાંતે વણે
શહેરી લોકો પુસ્તકરૂપે ક્લાસરૂમમાં ભણે

ડેનિમ કપડું બદલી નાખતું ભલભલાની સાયકોલૉજી
લ્યો ભણોજી જીનિયોલૉજી

દુનિયા આખી જેને એના ફર્સ્ટ નામથી જાણે
કથા એ વીરની તમે સાંભળો હવે પરાણે

1829માં
લિવાઈ સ્ટ્રૉસનાં જીન જન્મ્યાં ત્યાંથી બોલો શ્રી૧।
૧૮૫૩માં
૨૪ વરસે
બાપુ સાનફ્રાંસિસ્કો આવ્યા
સોનાની ખાણોને વેચ્યું
Contestoga wagons અને તંબુઓ માટે
કૅન્વાસનું કપડું

'Should-a brought pants'
ખાણિયાઓએ કહ્યું,
'Pants don't wear worth a hoot in the diggins'
ખાણિયાઓએ કહ્યામાં જ ઉમેર્યું.

કડકડતું કૅન્વાસ લઈ
દોડ્યો લિવાઈ દરજીની દુકાને
એમ બન્યું પહેલવહેલું જીન્સ પહેરવાને

ફ્રિસ્કોના એ ખાણગામમાં
'Those pants of Levi's' ના
પડી રહ્યા હાકલા
બોલી રહ્યો દેકારો
લિવાઈના નામના થ્યા જયકારો

આ કાવ્યમાં નહિ ચાલે કોઈ ફેંકોલૉજી
લ્યો ભણોજી જીનિયોલૉજી

જીન માત્ર માણસનાં ગાત્ર
માણસ માત્ર જીનને પાત્ર

જન્મી ઊછરી રંગ બદલતાં બની જાય જેમ હૂબહૂ
કોપી ટુ કોપી એમ
માણસની જેમ
જીન જન્મ્યાંતાં brown, પણ બની ગયાં બ્લૂ

ક્વૅસ્ચન-બેસ્ચન હોય કાંઈ તો લ્યો લગાવો પૂછોલૉજી
લ્યો ભણોજી જીનિયોલૉજી

છોકરીઓની જેમ બને છે જીન્સ
અલગ અલગ બસ્સોને ચોવીસ સાઈઝોમાં
છોકરાઓની માફક
ગણીને ડેનિમની છે છવ્વીસ જાત

જીન્સ પહેરવામાં છોકરાઓ ટૉપ
છોકરીઓ બધી બેલ-બૉટમ

૧૮૫૦માં ઝિપર આવ્યાં
૧૮૭૩માં જીન્સ પર રિવેટ્સ

છોકરાને એક પૅર ઝિપર-ડાઉન જીન્સથી જ થાય ઘરો
છોકરીને enough
એક જીન્સ અને એક જીન્સભેર તોફાની છોકરો

આ પાઠ અહીં થયો પૂરો
ટૂંક સાર એટલો કે જીન્સ વિના માણસ અધૂરો

ઊઠો, કરો ખંખેરોલૉજી
લ્યો ભણી ર્‌યા જીનિયોલૉજી

ધોવા નાખેલ જીન્સનું ગીત

મળે ડાબા ખિસ્સામાં એક ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો
સાંભળીને તેં મને આપેલ
કે તું જીન્સ મારું પહેરે અને ઓચિંતો સાવ તને જડે
એમ મેં જ મારા હાથે રાખેલ એવું કંઈક

મળે જમણા ખિસ્સામાં એક સુક્કો પડેલ બોરચણિયાનો ઠળિયો
ચાખીને તેં મને આપેલ
કે ચગળી શકું જો તને આખ્ખેઆખ્ખી તો કેવું લાગે
એ બહાને મેં પોતે જ ચાખેલ એવું કંઈક

રોજ રોજ નવી નવી પાંખોને પહેરવાની ઇચ્છાથી
પંખીનાં ટોળાંનાં ટોળાંએ વરસોથી કાંતેલું
ડેનિમ આકાશ
જરા વેતરીને, માપસર કાતરીને, સ્ટોનવૉશ ધોઈ કરી
લેધરના દોરાથી ડબ્બલ સીવેલ કોઈ જીન્સ જેવો આપણો સંબંધ

પહેલવ્હેલી વાર તારો હાથ મારા હાથે પકડેલ
ત્યારે કોઈ નહિ ક્યાંય સુધી કશું બોલેલ
અને દુનિયા આખી એવી નરવસ થયેલ
પછી હથેળીનો પરસેવો આપણે લૂછેલ
એના ડાઘા દેખાય મારા જીન્સ ઉપર આજે પણ એવા અકબંધ
લેધરના દોરાથી ડબ્બલ સીવેલ કોઈ જીન્સ જેવો આપણો સંબંધ

મળે નીચેની ફોલ્ડ સ્હેજ ખોલતાંક અધધ ધધધ રેતીનો દરિયો
દરિયાને તળિયે કોઈ છીપલાંની વચ્ચેથી હું તને મળીશ
એમ માની તેં દરિયો ઉલેચેલ
કે દરિયાને તારો અવતાર એક ધારી
હું દરિયાના પાણીને ગટગટાટ પી ગયેલ એવું કંઈક

મળે ડાબા ખિસ્સામાં એક ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો
કે એવું કંઈક
મળે જમણા ખિસ્સામાં એક સુક્કો પડેલ બોર ચણિયાનો ઠળિયો
કે એવું કંઈક

ગોઠણથી સ્હેજ સ્હેજ ફાટેલા જીન્સમાંથી દેખી શકાય
એક દૂર દૂર લંબાતો રસ્તો
ડામરના રસ્તા પર સાંભળી શકાય પછી કાવાસાકીનો કલશોર
અને દેખી શકાય ટાઈટ ક્લોઝ-અપમાં
બાઈક ઉપર સાવ મને ભીંસીને બેઠેલી તું
પછી હંડ્રેડ ઍન્ડ ટ્વેન્ટીની સ્પીડે તું મારામાં વીંઝાતી, તારામાં વીંઝાતો હું

કાઉબૉયની જેમ મારું તારા વિચારોના ખુલ્લા મેદાનોમાં ફરવું
ઝીણી વ્હિસલ તારા કાનમાં વગાડવી
ને ઢિચકાંવ ઢિચકાંવ તને ચૂમવું
રોજ તને રફટફ ચાહવું
કે મળવાને અશ્વોની જેમ દોડી આવવું
એ બધું તો મારે સ્વભાવગત
ઉપરથી તારા ફેંકાયેલા લૅસ્સોમાં હંમેશા વીંટાતો, ખીંટાતો હું
પછી હંડ્રેડ ઍન્ડ ટ્વેન્ટીની સ્પીડે તું મારામાં વીંઝાતી, તારામાં વીંઝાતો હું

મળે છેલ્લા ખિસ્સામાં એક ઇચ્છા, બે વાતો, ને ત્રણેક પ્રસંગો
ઇચ્છામાં હોય એક આઈ.એસ.આઈ. માર્કવાળું
કે એગમાર્ક છાપ
મને ફિટોફિટ થાય
તને અપટુડેટ લાગે
બહુ બૅગી ન હોય, એવું આપણું જ મળવું

વાતોમાં હું જે ન બોલ્યો હોઉં
એમાંથી યાદ હોય જેટલું તને
કે તારી આંખોથી જસ્ટ લાઇક ધેટ
મેં જે ચોરી લીધેલ હોય એ બધું

પ્રસંગોમાં આપણને રસ્તાની વચ્ચોવચ્ચેથી
કોઈ બેલ્ટનું બક્કલ મળે એમ એક અમથું મળેલ
એક ડેનિમ આકાશના જ ચંદરવા નીચે રચેલ
એક આંખોથી સ્ટૅર કરી, હોઠ વડે ઊજવેલ, એવું કંઇક

મળે ડાબા ખિસ્સામાં એક ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો
કે એવું કંઇક
મળે જમણા ખિસ્સામાં એક સુક્કો પડેલ બોર ચણિયાનો ઠળિયો
કે એવું કંઇક
મળે નીચેની ફોલ્ડ સ્હેજ ખોલતાંક અધધ-ધધધ રેતીનો દરિયો
કે એવું કંઇક
મળે છેલ્લા ખિસ્સામાં એક ઇચ્છા, બે વાતો, ને ત્રણેક પ્રસંગો
કે એવું કંઇક

મળે ધોવા નાખેલ કોઈ લીવાઇઝના જીન્સમાંથી
વાંકીચૂકી વળેલ ચિઠ્ઠીઓ
ડિઝાઈનર લેબલનાં બિલ્સ
થોડા બ્લૅક ઍન્ડ વ્હાઇટ ફોટાઓ
ફિલ્લમની અડધી ટિકીટો
ને-ગીત એક સિગારેટના ખાલી ખોખા પર લખેલ
આવું કંઇક

જેસલમેર

આ તરફ રેતીનું રણ
બ્લૂ જીન્સમાં ઊભો જણ

અહિંયાં આખું જેસલમેર
જીન વિનાનો જણ ખંડેર

લો ચાલી ઊંટોની પોઠ
બ્લૂ જીનમાં સજ્જધજ્જ બે રાતા રાજસ્થાની હોઠ

થારા જીનને માફક જીપ સવારી
મારા જીનને તારી, તારી, તારી, તારી

આ પા ખાલી અવશેષો, બ્લૂ mood
મહેલોમાં ખાણીપીણી ને બ્લૂ જીન્સમાં dude !

રણરેતરસરસિકા રાણાજી રંગબ્હાર
બ્લૂ જીન્સમાં બને પ્રસંગો મૅમોરબેલ યાદગાર

કૉલાજ

ઢગલો થઈને જીન્સ પડ્યાં છે
પડખે ઊંધા ચત્તા ઊંધા સ્નીકર્સ પણ બે પૅર

હવા પડી છે એમ
અચાનક ઠેસ વાગતાં નમી પડી હો ઑબ્સેશનની બૉટલ જેમ
અંધારું પણ
શર્ટ અને સ્વેટરની સાથે કંઈ ક્યારનું અસ્તવ્યસ્ત ને એમનું એમ

બેલ્ટ પડ્યા છે, બક્કલ પણ છે, એક પેર એરિંગ, અને સનગ્લાસિસ

ઢગલો થઈને બધું પડ્યું છે

શબ્દો પણ છે ત્યાં જ પડેલા
અંડરગારમેન્ટ જેવા, બહુ પહેરાયેલા ને સ્હેજ કઘોણા શાંત
લેધરની એક પર્સ પડી છે આડી
ઊભું ચૉકલેટના રૅપર માફક ચારે બાજુ પડી રહ્યું છે નિર્વસ્ત્ર એકાંત

જાઝ ક્લબની એક પૅર ટિકીટ પડી છે ફાડેલી, છે રેસ્ટોરાંનું ચુકવાયેલું બિલ
ઢગલો થઈને ક્ષણો પડી છે
સમય પડ્યો છે જાણીતા બે હાથોમાં વીંટાયેલો, સાવ અધીરો, કામાતુર

ઢગલો થઈને જીન્સ પડ્યાં છે
બૉડીમાં કંઈ ઢગલે ઢગલા ઝણકારા ઉપડ્યા છે

ઢગલો થઈને પણે પડ્યાં છે
હું અને તું

જીન્સ મહિમા

એમ રંગાયો છું હું ડેનિમ રંગમાં રે
અસ્ત્રશસ્ત્ર છોડીને જીનનું વસ્ત્ર ધરી હું પડ્યો જીવનના જંગમાં રે

ભવસાગર કે whateverને પાર ઊતરવા
હરિબરિ કોઈ ખપે નહિ બ્લૂ જીન્સ હરિનું નામ
જીનમાં ખાવું જીનમાં પીવું જીનમાં રહેવું મસ્ત
અસ્ત પણ જીનમાં થાવું, જીનમાં જાવું અમરાપરને ધામ
હવે બ્લૂ જીન્સ હરિનું નામ

પટમાં ખૂબ ધુણાવે મારાં જીન્સ નઠારાં, આવે જ્યારે અંગમાં રે
અસ્ત્રશસ્ત્ર છોડીને જીનનું વસ્ત્ર ધરી હું પડ્યો જીવનના જંગમાં રે

જપને નામે ફેઇડ થવું, તપ કરતાં ફાટી જાવું
જીન્સ આ મારા રામ બન્યાં છે એવાં, જેવા મીરાના ઘનશ્યામ
કામક્રોધ મોહમાયામમતા ઈર્ષ્યાદ્વિષઅનીતિઈતિ તત્ત્વોથી પર જીન્સ
મારા અંગત શંકર, કાલી, દુર્ગા, ચંડી, સાંઇ, ગુરુ સતનામ
એ મારી મીરાના ઘનશ્યામ

મટી-રિયાલિટી છોડીને જવું નહિ કોઈ immaterial સંત સમાગમ સંગમાં રે
અસ્ત્રશસ્ત્ર છોડીને જીનનું વસ્ત્ર ધરી હું પડ્યો જીવનના જંગમાં રે

ઉપરનાં ડેનિમ અને ભીતરનાં છે ઘઉંવર્ણા
ગુરુ અને ગોવિંદ સમા બે સામાં ઊભાં કોને લાગું પાય ?
ઉપરનાં જિવાડે છે ભીતરનાં રોજ જગાડે
બલિહારી ભીતરની જેણે ઉપર સહુનાં શેઇડ, સ્ટાઇલ ને શેઇપ દિયા દિખાય

આમ જુઓ તો જલારામના જેવા પરચા, શક્તિ એવી જેવી છે બજરંગમાં રે
અસ્ત્રશસ્ત્ર છોડીને જીનનું વસ્ત્ર ધરી હું પડ્યો જીવનના જંગમાં રે

એમ રંગાયો છું હું ડેનિમ રંગમાં રે !

આવાં જીન્સ

આપોને જીન્સ કોઈ આવાં
ક્યારે ન ધોવાં ન ક્યારે સુકાવાં

સાંધા હો સુખના ને શીતળ હો શેઈડ
સાથે ફાટે ને થાય આપણી જ સાથે એ ફેઈડ
નવી નવી સ્ટાઈલોના આપો વરતાવા

આપોને જીન્સ કોઈ આવાં
ક્યારે ન ધોવાં ન ક્યારે સુકાવાં

હોય નવાં ત્યારથી જ જૂનાં એ લાગે
જૂનાં થાતાં જ ફરી નવાં થઈ જાગે
સરનામું આપ પ્રભુ, ક્યાંથી મંગાવા

આપોને જીન્સ કોઈ આવાં
ક્યારે ન ધોવાં ન ક્યારે સુકાવાં

અંતિમ સચ્ચાઈ

અ ક્યૂટ લિટલ પોએમ

સૂર્યતેજથી એંબર છે અખિલાઈ
જીન્સ થકી જ્યમ ડેનિમ-બ્લૂ મુગ્ધાઈ

બ્લૂ જીન્સમાં ગિફ્ટ પૅક હો ફૂલગુલાબી બૉડી
સૂર્યતેજથી તપે ઉઘાડી છાતી થોડી થોડી
છુટ્ટાં સ્તન પર જીન્સ એટલે લવંગલતા લલિતાઈ
જીન્સ થકી જ્યમ ડેનિમ બ્લૂ મુગ્ધાઈ

અંધકારના એક પેગમાં બે ટુકડા એકાંત
ત્વચા સ્હેજ ટકરાય અને ધણધણી ઊઠે નિરાંત
અંધકારમાં ઓગળવાની અધધધ ધધધ અધીરાઈ
જીન્સ થકી જ્યમ ડેનિમ બ્લૂ મુગ્ધાઈ

અધરોષ્ઠોના ગાઢ સ્પર્શથી ત્વચા થાય અનપૅક
કળા કરે અંધાર પછી સંભળાય ત્વચાની ગ્હેક
ચહેરા પરથી વરસે કેવી ધોધમાર લજ્જાઈ
જીન્સ થકી જ્યમ ડેનિમ બ્લૂ મુગ્ધાઈ

બ્લૂ જીન્સને સૌ મુગ્ધાઓ પાંચ આંગળે પૂજે
વ્હેલેરાં ઇર્‌રેઝિસ્ટિબલ સ્તન અમારાં દૂઝે
રક્તકણોમાં સાપ વસે છે એ અંતિમ સચ્ચાઈ
જીન્સ થકી જ્યમ ડેનિમ બ્લૂ મુગ્ધાઈ

Not a poem

તમે તમારાં જીન્સ વિશે શું માનો છો ?

Javier Arroyuelo, Writer:
I am extremely wary of people who do not like dogs and people who do not like blue jeans.

માણસ અને પશુમાં ફરક માત્ર જીન્સનો !

David Hockney, Artist:
There are probably more blue jeans in this house than anything else.

માણસ !
તમે સાલા માણસ છો માણસ !
સાવ માણસ !
જીન્સ સિવાય શું લાવ્યા
અને જીન્સથી વધુ શું લઈ જવાના ?

Isabella Rossellini, Actress:
Some people are revealing a lot about their personal problems by saying that they hate blue jeans.

જીન્સને એક વાર વ્યાકરણ શીખી લેવા દો
અને પછી આ વાક્ય બોલવા દો
'અમને બ્લૂ માણસો ગમતા જ નથી.'

Franco Moschino, Designer:
Jeans are the most perfect example of the way colour and material can transform through being washed and worn.

જીન્સ જીન્સ શું કર્યા કરો છો ક્યારના ?
પાડ માનો જીન્સનો
બાકી પહેરાવા અને ધોકાવા સિવાય
સાવ નક્કામા છો તમે !

Ty Murray, World Champion,
Professional Rodeo Cowboys' Association:
I never had anybody Interview me just about blue jeans. It's my life.

મારા રોજિંદા જીન્સ
બ્લૂ રંગોમાં તરબોળ
આખલાનાં અને આખી દુનિયાનાં
જીન્સ રાતાંચોળ
અબ આયેગા મઝા !

Sandra Bernhard, Actress:
Jeans are great, if you want to have sex. I prefer sex with jeans around my ankles. When you're done pull them back up, button up and just go out for a nice dinner.

સરજણ હારે સરજીયાં
Unisex blue jeans રતન સંસાર

જીન્સ ક્યાંથી આવે છે ?

ચાલો આપણે બધા આપણો
પોતાનો ઇન્ટરવ્યૂ લઇએ.

કબીર

ચલો ! જીન્સને ક્લૉઝેટમાંથી ક્હાડો
પરલોકે, પરદેશ અને પરભાષામાં પહોંચાડો

જીન્સ એટલે ભર્યાભાદર્યાં ભાષાનાં બૉબિન
૬૮,૮૦૦ જેટલા ગુજરાતી શબ્દોથી જીવન જીવવાનું રૂટીન
માણસ સાથે જીનનો સંબંધ કેટલો સીધો, કેટલો આડો ?

ચલો ! જીન્સને ક્લૉઝેટમાંથી ક્હાડો

હરીફરીને ઉપડો છેલ્લે કબીરજીના વણકર વાડે
એક ચદરિયા ભીની જીનની કેવળજ્ઞાન બતાડે
ફુલ બનેલા જીવને દાટી જીનથી પૂરો જીનનો ખાડો

ચલો ! જીન્સને ક્લૉઝેટમાંથી ક્હાડો

બ્લૂ પોએમ

સ્કાય બ્લૂ આકાશ અને બે વ્યક્તિ, બન્ને મનમોજી
છોડી બ્લૂ-સ્ટૉકિંગ, છોકરો બ્લૂ-કૉલર, ઘઉંવર્ણોજી

જી હા, હાજી ! બ્લૂ જીન્સનું સ્નીકર સાથે પહેરાવું casualજી
બ્લૂ-બર્ડ જેવાં બેફિકરાં બન્ને, જીવવામાં તે જરાય નહિ punctualજી

બ્લૂસ્ટારને નામે હોટલ, ત્યાં જઈ કાયમ ચોરી છુપ્પી મળવું જી
અદબભેર ને ઠાઠમાઠથી જાઝ બાઝ ને બ્લ્યુઝ પછી સાંભળવું જી

જ્હોની વૉકર બ્લૂ-લેબલની ઑન-ધ-રૉક્સ, જ્યુસ હોય બ્લૂબેરીજી
આંખોથી જે પિવાતું એનાથી તબ્યત લાલગુલાબી લ્હેરીજી

સૂરજ માફક બ્લૂ આકાશે આખો દિવસ મનફાવે ત્યાં ભમવુંજી
સાંજે પડે ને બ્લૂ સાટિનની બેડશીટમાં બેઉ સૂરજનું સેટ થવું, આથમવુંજી

અંધારાની બ્લૂ-પ્રિન્ટનો ખૂણેખૂણો ઑબ્સેશનથી ધબકેજી
બ્લૂ-ફિલ્મની જેમ બેઉના હોઠ પછીથી નેવી બ્લૂ-નિઑન લાઇટમાં ઝબકેજી

વન્સ ઈન અ બ્લૂ-મૂન, એકબીજાથી અમથાં, આમ જ છુટ્ટાં પડવુંજી
બ્લૂ-મુડમાં ખાવું પીવું અને પછીથી મળવાની ઇચ્છાઓનું તડફડવુંજી

સાહચર્યની બ્લૂ-ચિપ કૉર્પોરેશન બન્ને, ઉત્પાદનમાં સવ્વાસો ટન કામણજી
બ્લૂ-નાઇલનાં કાંઠા જેવી એકરૂપતા, અંત બેઉનો બ્લૂ-લગુનનું જનગણમનજી

જીર્ણોધ્ધાર

ચલો ઉઠાવો જીવનનાં હથિયાર
About time for જીન્નોધ્ધાર

કરો ધજાથી શરૂ
લો ફગાવો ભગવા છંદો, ભગવી ભાષા, ભગવા વાદો
બ્લૂ જીન્સનો કેફ ચડાવો, હેંગઑવર થાવા દો
જીનના ડુપ્લિકેટ જીનથી બચ કે ! હોંશિયાર

ચલો ઉઠાવો જીવનનાં હથિયાર
About time for જીન્નોધ્ધાર

જપો જાપ જીનના, માંડો જીનનો મહાજીનયજ્ઞ
પોતપોતાના જીનમાં પોતે બની રહો સહુ મગ્ન
સાફસુથરાં જીન્સ ચડાવો સાતેવાર

ચલો ઉઠાવો જીવનનાં હથિયાર
About time for જીન્નોધ્ધાર

લાઇટ્સ કૅમેરા, ઍક્શન, કટ
એડિટીંગ ટેબલ પર બોલે જીન્નોધ્ધારની રમઝમાઝમઝટ
સૌથી પ્હેલાં, બુઠ્ઠાં જીનની કાઢો ધાર

ચલો ઉઠાવો જીવનનાં હથિયાર
About time for જીન્નોધ્ધાર

જીનથી જીનનો જીન્નોધ્ધાર
About time ફરી એક વાર
અદલાબદલી કરો જીન્સની હોય તમારે યારજીગરદિલદાર

ચલો ઉઠાવો જીવનનાં હથિયાર
About time for જીન્નોધ્ધાર

સીનસિનેરી

ફૂલ એક સૂરજમુખીનું હોય, બીજું ન હોય કાંઇ
હોય એવી સીનસિનેરી
બહુ બહુ તો દૂર દૂર દૂર સુધી લીલુંછમ ઘાસ જ દેખાય
એવી સીનસિનેરી

ઉપર આકાશ હોય લીલુંછમ્મ, હોય સ્હેજ ભીનું, નિર્વસ્ત્ર
કોઈ મુગ્ધાના મુખસમ
ક્ષિતિજ પણ હોય નહિ, ઘાસને આકાશમાંય ગેપ હોય
નહિવત્ મિનિમમ
નૈસર્ગિક હોય છતાં મૉનેના લૅન્ડસ્કેપ જેવું દેખાય
એવી સીનસિનેરી

ફૂલ એક સૂરજમુખીનું હોય

નહિ કોઈ પંખી, ના કોલાહલ, વૃક્ષો પણ હોય નહિ
હોય નહિ વાયરાનો ગણગણાટ
કોઈ ક્લાસિકલ ડાન્સ જેવો સીન હોય, પાયલ પણ હોય અને
હોય નહિ છણછણાટ
જોતાં થઈ જાય આંખ દશ્યમુખી, ને પછી દશ્યમાન સૂરજમુખી જ હોય
હોય એવી સીનસિનેરી

ફૂલ એક સૂરજમુખીનું હોય

જીન્સભેર બેઠેલાં આપણે ને સામે એ ફૂલ હોય, ઘાસ હોય
ડેનિમ આકાશ હોય બસ
ઓચિંતી મારા પર આળોટે તું પછી ઘાસ ઉપર આપણે ને
આપણામાં સૂરજમુખીય ધસમસ
જીન્સ જેમ ચોળાતું ડેનિમ આકાશ હોય, બીજું ન હોય કાંઇ
હોય એવી સીનસિનેરી

ફૂલ એક સૂરજમુખીનું હોય, બીજું ન હોય કાંઇ
હોય એવી સીનસિનેરી

શર્ટ વિના પણ શોભે એવાં જીન્સ

શર્ટ વિના પણ શોભે એવાં જીન્સ
યાને જીન્સ ચડાવી ઊભેલો એક ઓરિજનલ ને country style વિચાર

કૅટેગૉરિકલ્લી જો કે શર્ટ એટલે પહેરણ
અને આમ વિચાર એટલે વાણી
વાણી યાને જીન્સ લઇને જન્મ્યાં એવાં જીવતરની ઉજાણી

શર્ટ ક્યાંકથી લેવાનો વિચાર
એટલે બ્લૂ જીન્સ સાથે 100% કૉટન વ્યભિચાર

વાણી જેવા અનેક વાદો જીવતર સાથે આવે ફ્રી ઑફ ચાર્જ
શર્ટ શોધવા જવું પડે જે ક્રુ અને બેનેટન એલએલબીન્સ
મા ભોમની વાણીમાં નો ચૉઇસ
જ્યારે પહેરણ સાથે મળે પ્હેરવા કાળાંધોળાં તપખીરી બ્લૂ જીન્સ

જીન્સ કોઇકને સ્પર્શ્યાનો વિચાર એટલે વ્હાલ
વ્હાલપ યાને બેઉ જીવનાં બધાં જીન્સનો હર્યોભર્યો એક નાનકડો સંસાર

શર્ટ વિના પણ શોભે એવાં જીન્સ

જીન તખ્ત

જીન ઘર જીન તખ્ત
જા કે જીનમેં બ્લૂ જીન્સ હૈ
ઉસ રાણે કી મુઠ્ઠી મેં હૈ વક્ત

જીનમાં જેણે ખાધું પીધું, મરઘાંનેણી માણી જીનમાં
એ જીનવીરના મનોરથોનો ઘોડો કાયમ winમાં
જીન્સ બિના જીના યાને કે સજા કડી સે કડી, બહુત હી સખ્ત

જા કે જીનમેં બ્લૂ જીન્સ હૈ
ઉસ રાણે કી મુઠ્ઠી મેં હૈ વક્ત

કામકાજથી રાજપાટ, બધું જીનની ચોપાટ
જીન્સ નથી તો નથી, જીન્સ છે તો છીએ
ઘડનારાએ એવો ઘડિયો ઘાટ
રંગ જમાયે જીન કા બ્લૂ, હોંઠો કા રક્ત

જા કે જીનમેં બ્લૂ જીન્સ હૈ
ઉસ રાણે કી મુઠ્ઠી મેં હૈ વક્ત

ઇસ્ત્રીટાઇટ જીન્સ

એક મૂરખને એવી ટેવ
પ્હેલાં જીનને ઈસ્ત્રી મારે, પછી કરે દાતણ ને shave

ટેવ એવી ટિપિકલ
ઈસ્ત્રીનું પણ કરવું ખૂબ મ્યૂઝિકલ

ચોળાયેલી દુનિયા વચ્ચે ઈસ્ત્રીટાઈટ દેખાડો
આર્ટિફિશિયાલિટી એની બ્હાર પડો કોઈ દા'ડો

એક મૂરખને એવી ટેવ
પથ્થર એટલા પૂજે દેવ
સ્ટોનવૉશ બધા મહાદેવ

દેવ એટલે પૂજવાનું રૂટીન
પાપ ધોવાને થઈ જાતો એક સિન

ઈસ્ત્રીવાળાં મૂરખ રોજ રોજ જીનને અભડાવે
મેલાંઘેલાં થાય હજી એ પ્હેલાં ડ્રાયક્લીન ધોવડાવે

એક મૂરખને એવી ટેવ
પથ્થર એટલા પૂજે દેવ
પાણી દેખી કરે સ્નાન
જીનિયોલૉજીનું ના એને જરીક ભાન

જ્ઞાન ઘણું પૈસાનું અને થોડું વૃત્તિનું
પૈસાથી વેચાતી વલ્ગર પ્રવૃત્તિનું

એક મૂરખને એવી ટેવ
પથ્થર એટલા પૂજે દેવ
પાણી દેખી કરે સ્નાન
તુલસી દેખી તોડે પાન
જીનને ઈસ્ત્રી, એક પ્રકારે અગ્નિસ્નાન

અધકચરું imported culture
આખેઆખાં દેશી vulture

જો મૂરખ ! આ જીન પર જો ઈસ્ત્રીના ડાઘા
સમજુ શાણા !
રહેજો જીનના manipulationથી આઘા

એક મૂરખને એવી ટેવ
પ્હેલાં જીનને ઈસ્ત્રી મારે, પછી કરે દાતણ ને shave

બ્લૂબેરીઝ

બ્લૂબેરીનો બાગ
બાગમાં બ્લૂબેરીઓ વેરણછેરણ

બ્લૂ જીન્સમાં તને જોઈ હું
જેવો મ્હોરું, ખૂલું, ખીલું, ફાલું
બ્લૂ જીન્સમાં મને જોઈ તું
જેવી મ્હોરે, ખૂલે, ખીલે, ફાલે
મ્હોર્યો એવો બ્લૂબેરીનો મબલખ ફાલ

બ્લૂબેરીનો ભાગ
બાગમાં બ્લૂબેરીઓ વેરણછેરણ

બ્લૂ જીન્સ હું પ્હેરું, બીડું, ફોલ્ડ કરું
મારાં બધ્ધાં જીન્સ સ્હેજ ફેડેડ, સ્હેજ ફાટેલ
બ્લૂ જીન્સ તું પ્હેરે, બીડે, ફોલ્ડ કરે
તારાં બધ્ધાં જીન્સ નવાંનક્કોર
રંગ બ્લૂબેરીઓનો ડીપ ડાર્ક અને કોબાલ્ટ

બ્લૂબેરીનો બાગ
બાગમાં બ્લૂબેરીઓ વેરણછેરણ

બ્લૂ જીન્સમાં હું
અને તું મારી ઉપર વેરણછેરણ
બ્લૂબેરી પર તું
અને હું તારી અંદર વેરણછેરણ
બ્લૂ જીન્સ પર બ્લૂબેરીઓ ફાટેલી ફેડેડ

બ્લૂબેરીનો બાગ
બાગમાં બ્લૂબેરીઓ વેરણછેરણ

બ્લૂજીન્સનો બાગ
બાગમાં હું અને તું વેરણછેરણ

ઇન્ફિનિટ પટેટો

One potato
જીન લપેટો

One potato, two potato
બ્લૂજીન્સમાં ભડનો બેટો

One potato, two potato, three potato
કોઈ રહી ના શકે જીન્સથી છુટ્ટો, છેટો

One potato, two potato, three potato, four
જીન્સ એટલે bio- physio- cosmo- જેવાં ત્રણ મહાભૂત તત્ત્વોનો ત્રિભેટો

One potato, two potato, three potato, four potato,
five potato
આઠે તત્વો, આઠ દિશાએ, આઠે પ્હોરે, ઝળાંહળાં હો
ક્યાં છે એવો ghetto?

One potato, two potato, three potato, four potato,
five potato, six potato
ડ્રેસ કોડમાં ટક્સીડો છે, આલિંગનના પ્રોટોકોલ, ચલો ઊઠો
આ જીન્સ બીન્સના ખેલ સમેટો

One potato, two potato, three potato, four potato,
five potato, six potato, seven and more
ઇન્ફિનિટ પટેટો વાંચો, બોલો ગોખો

બધાં જીન્સને વાઢી નાખો, જીવતર એમ જ કાઢી નાખો
બંધ કરો આ શોરબકોર
One potato, two potato, three potato, four

Weekends

હાશ ! ફરી આ weekend આવ્યું finally
ક્યાંય નહિ જાવા-આવવાનું specially

ટાઈરૅક પર ટાઈ રેંકતી, હેંગર ઉપર હીંચકતા જેકેટ, લટકતા સૂટ
ક્લૉઝેટમાંથી કાઢો ઍન્ટિક જીન્સ, નિકાલો નાઈકીમાંથી ઍર
સ્હેજ વધેલી દાઢી ઉપર બેઝબોલની કૅપ પછીથી વિખરાયેલા વાળ
Weekdaysની ભાંગી છે જંજાળ, ભજો સુખેથી જઈને મૅક્ડૉનાલ્ડમાં શ્રીગોપાળ

Business, fizzness, Monday morning, ત્યાં લગ વિચાર શેખચલ્લી
હાશ ! ફરી આ weekend આવ્યું finally

સૌથી પહેલાં CVS અને પછી post office, વચ્ચે વચ્ચે બેંક, બ્રેડ ને ઈંડાં
Yard-saleમાં stop-by ને મંદિરમાં just show-up
Weekendsને છે errandsનું વરદાન, અને લોકોને એની ટેવ
કેટકેટલા તપનું ફળ weekend, ઉપરથી બ્લૂ જીન્સના પ્રકટ્યા દેવ

બ્લૂ જીન્સ છે શિવ સમા તો સ્નીકર એના નંદી originally
હાશ ! ફરી આ weekend આવ્યું finally

Weekdaysમાં hardwork ને weekendsમાં yardwork
Oil-changeના આંટાફેરા, Car-washનાં કામણ
ઍરપોર્ટ પર આવન-જાવન કોઇ-કોઇને મૂવ કરાવવું મનભાવન
Weekdaysમાં સ્પીડ લાઇફની seventyની, શનિરવિમાં થઈ જાતી પંચાવન

Weekends છે તો જીવનમાં છે life, કહું છું hypothetically
હાશ ! ફરી આ weekend આવ્યું finally

એક weekend તો આવે એવું North-eastના foliage જેવું
જીન્સ પહેરતી કોઈ કલરફુલ મુગ્ધા આવે થનગનતી
વૃક્ષો પરથી પાન ખરે એમ એકબીજા પર ખરતાં રહેવું
ફરતા રહેવું ન્યૂયોર્ક જેવી સીટીમાં
ખરતાં, ફરતાં સાંજ પડે, સૂનકાર થાય ને છેલ્લે બન્ને જીન્સ લટકતાં ખીંટીંમાં

Weekends તો આવે ને જાય, કવિજીવને શબ્દ ભલા, ને જીન્સ ભલાં
ને મુગ્ધા ભલ્લી
હાશ ! ફરી આ weekend આવ્યું finally

અભિસાર

બ્લૂ જીન્સનો બંધાવો ઈસ્કોતરો
ઈનિશિયલ છાતીમાં ઊંડે મુગ્ધાની પણ કોતરો

પેકિંગમાં તો કલમ અને કાગળની સાથે
બેઉ હોઠમાં ગિફ્ટરૅપ લો, ઈસ્ત્રીટાઈટ ઈન્ફેચ્યુએશન
વિચાર, વ્હાલપ, વાતો સાથે
એક જોડ પૉલિશ કરેલું સાવ ચકાચક પૅશન

બૉડીના આ ગાડામાં લો, બળદ જીન્સના જોતરો
ઈનિશિયલ છાતીમાં ઊંડે મુગ્ધાની પણ કોતરો

પ્હોંચ્યા ભેગાં ચાર આંખમાં જોઈ લીધાનાં લાઇવ હૅન્ડગ્રનેડ
સ્પર્શના ચકમક ઝરવાં બાકી
વાતોમાં સિમ્ફનીઓ વાગે અને મૌનમાં સોપ્રાનો
સપનાંઓ અનપૅક કરો તો નીકળે થોડાં ડેનિમ, થોડાં ખાખી

અભિસારનો અર્થ એટલે ખુદ આપણે બની જવું સંપેતરો
ઇનિશિયલ છાતીમાં ઊંડે મુગ્ધાની પણ કોતરો

મૃગલી થાતાં રહી ગયેલી મુગ્ધાને મળવા જાવામાં
માણસ થાતાં બચી ગયેલાં વૃક્ષોનો સંગાથ
મળવા થનગન ઘોડા ઉપર બ્લૂ જીન્સનાં પલાણ નાખી ઊપડો
ઊપડો જાણે એમ કે ઊપડ્યા બરફ રસ્તે બદરીનાથ

સરપ્રાઇઝ ! મુગ્ધાને કોઈ સંદેશો ના મોકલવો આગોતરો
ઇનિશિયલ છાતીમાં ઊંડે મુગ્ધાની પણ કોતરો

બ્લૂ જીન્સનો બંધાવો ઇસ્કોતરો

બ્લૂ જીન્સના કરંડિયામાં નાગ

જીન્સ પહેરતાં બૉડીમાં કંઈ થાય છે
કહું છું physiologically
એક સ્પર્શના ઘોડાપૂરમાં જીન્સ તણાતાં જાય છે
કહું છું biologically

સ્હેજ ઝળૂંબું તારી ઉપર ત્યાં જ બધે ગોરંભાતું એકાંત
તને ડંખવા ત્વચા કરે ફુત્કાર, આંખમાં સળવળસળવળ સાપ
રૂને પીંજે કોઈ પીંજારો, એમ પછી તું મારામાં પીંખાય છે
કહું છું metaphysically

પછી ડોકમાં અંધારું પણ કૂણાં બટકાં ભરે
જીન્સ એકબીજામાં એવાં ભીંસાતાં કે પીસાતા હોઠેથી જાણે ચકમક ચકમક ઝરે
સ્તન પલાણવા અશ્વો મારા હોઠેથી ઠેકાય છે
કહું છું geologically

બ્લૂ જીન્સના કરંડિયામાં નાગ, અને તું મહુવર થઈને વાદીડાના ખેલ કરે
અંધારાથી પડે ત્વચા પર ઊભેઊભા કાપ, શ્વાસમાં તેજલિસોટા સરસર સરે
નિતંબ યાને સૂરજનો ધગધગતો ગોળો, હથેળીઓમાં તોડુંફોડું થાય છે
કહું છું topographically

ત્વચાના તેજ તોફાની વંઠેલા તોખાર, હવે ના ઝાલ્યા ક્યાંય ઝલાય
ગંધ છૂટતા હણહણતા ઉંહકારાઓ પણ, છાતી ઉપર ધડીંગ ધડીંગ ઠોકાય
એક સામટી એકવીસ તોપું ફૂટે એવું ક્ષણભર માટે થાય છ્
કહું છું uncontrollably

ધસી આવતા ક્યાંથી કેવા કોણ બધા આ ભડવીર્યો
કાં હાંફે આ હવા પછી અંધારું ને આ બ્લૂ જીન્સના શૂરવીર્યો
જીન્સ પહેરતાં બૉડીમાં તું સ્હેજ સ્હેજ રહી જાય છ્
કહું છું all that ને additionally

પછી અચાનક બૉડીમાં ઉઘાડ પામતું ધોધમાર વરસાદ પછીનું આભ
લોથપોથ છાતીપર માથું એમ ઢળે જેમ આળસ મરડી બેસે કોઈ નવાબ
જીન્સ આખરે પંચમહાભૂતમાં જઇને વિલાય છ્
કહું છું That's it ને eternally

જીન્સ પહેરતાં બૉડીમાં કંઈ થાય છ્
કહું છું physiologically
એક સ્પર્શના ઘોડાપૂરમાં જીન્સ તણાતાં જાય છ્
કહું છું biologically

ધોબીઘાટ

ધોબી ઘાટે જીન્સ ધોઈને રાઘવજી ધોબીએ તુરત જ
ઘેર જઈ રંભા ધોબણને જુવારની રોટી જમતાં જમતાંજમતાં
જે ધીમે રહીને ચરોતરીમાં કહ્યું
એ અંગ્રેજીમાં કહેવું હોય તો એમ થાય કે
'Jeans cause primitive, creative and destructive urges.'

બ્લૂ જીન્સના ફિરંગી-દોરંગી શ્લેષથી જ
ધોબણ પણ ઈન્સ્પાયર થઈ
કઢી લેવાનો આગ્રહ કરતાં બોલી
'Blue jeans
The blue of sea
The blue of sky
Blue jeans forever for me'

ધોબીને ગમે જીન્સ zipper-down
ગમે ધોબણને જીન્સ button-down

ધોબણનાં જીન્સ એટલે રૉક-ઍન્ડ-રોલ, જાઝ અને બ્લ્યૂઝ
ધોબીને મન એ તો દાસી જીવણનું ભજન

ધોબણને એમ છે કે ખરા દિલે જીનને કોઈ પૂજે તો
સ્ત્રી એના પતિની માનીતી પત્ની થઈ જાય
ધોબીને એમ છે કે જીન્સ એ તો
રેડ હૉટ પ્યૉર વાઇલ્ડ સેક્સ

મોડેથી બત્તી બૂઝાવી, પથારી પર સન્નાટો પાથરીને
ઊંહકારો કરી એક, સાડીના રૂપકમાં દિવસનો થાક દૂર ફેંકી
ધોબીના પડખામાં સૂતેલી ધોબણને એવું કંઇક સાંભળાયું
'Jeans have nothing to do whatsoever with Dadaism, Futurisim and/or Surrealism'
ધોબણે હં-કારો કરી કહ્યું, ‘હશે,
for that matter nothing has nothing to do whatsoever with nothing’

ધોબીની બથમાં adjust થતી ધોબણે whisperમાં કહ્યું,
‘રોજ રોજ ધોવાતાં, પછડાતાં, સુક્કાતાં, પથરાતાં
પહેરાતાં આપણાં જ જીન્સને જોવ ને !’

ધોબીએ ચુંબનથી કહ્યું, ‘Absolutely!’
ધોબણ વંટોળાઈ, શ્વાસ પછી તો વેરણછેરણ, અંધારું પણ ચીરેચીરા
'The night is good because of અરસપરસનાં આકર્ષણનાં genes.'

જીન્સ કાપીને કરેલ ચડ્ડીનું ગીત

ટૂંકી ચડ્ડી કે જીન્સ કાપેલું કસકસતું ટૂંકું ને ટચ
કોઈ કન્યાની ટૉપલેસ બૉડી પર જોવાનું સુખ વેરી મચ

કાપીકૂપીને એમ ટૂંકાવાતું જો હોય બધ્ધું
તો ટૂંકાવવા છે મારે અંધારાં
અજવાળાં, સ્થળ અને કાળ, વાર, તહેવારો, ચોઘડિયાં
જીન્સ જેમ જીવવાનો જંગ પણ ટૂંકાવું
ને અલ્લાલાબેલી ! આ શ્વાસોચ્છ્વાસોનાં હથિયાર પછી ના છડિયાં

કાં પછી વિચારોના વૈભવને મૂકીને તડકે
ધોધમાર તડકામાં, જીન્સભેર ન્હાતી
કોઈ ફૉરેનર કન્યાને જોયા કરવી છે ચૂપચાપ
નરી આંખેથી ટગ ટગ ટગ નર્યા હોઠેથી બચ બચ બચ

ટૂંકી ચડ્ડી કે જીન્સ કાપેલું કસકસતું ટૂંકું ને ટચ
કોઈ કન્યાની ટૉપલેસ બૉડી પર જોયાનું સુખ વેરી મચ

આમ ભલે કહેવાઈએ મેઈડ-ઈન હિઅર-ઍન્ડ-ધેર, બ્રાન્ડ સો-ઍન્ડ-સો છાપ
બાકી ચડ્ડી બનાવવા જ ફાડીને ફેંકાયલ
નવ્વાંનક્કોર કોઈ જીન્સ જેવા હું, તમે ને આપણે
આપણને કાપીકૂપી બનેલ ચડ્ડીઓ લ્હેર કરે
કોણ જાણે ક્યાં ક્યાં ને કેવી કોઈ ટૉપલેસ બૉડીના તાપણે

અસ્સલમાં આપણે તો અશ્વત્થામાએ
રગદોળીને ફેંકી દીધેલ કોઈ સેકન્ડહેન્ડ જીન્સ
અને કહેતા ફરવાનું કે આઈ એમ સચ-ઍન્ડ-સચ

ટૂંકી ચડ્ડી કે જીન્સ કાપેલું કસકસતું ટૂંકું ને ટચ

પાદરનો સીન હોય, વડવાઈઓ હોય થોડાં છોકરાંઓ હોય,
એક ગાડું પણ હોય, અને હેલ લઈ ઊભેલી પનિહારી હોય
એવું પિક્ચર પરફૅક્ટ કોઈ નૈસર્ગિક સૌંદર્ય જોતાં થઈ જાય, અરે વાહ !

પણ અમથી દેખાઈ જાય જીન્સભેર બાઈક ઉપર બેઠેલી
ઉપરથી નીચે લગ ઍટમબૉમ્બ છાપ કોઈ હણહણતી બ્લૉન્ડ
તો સવ્વા ત્રણે કરોડ રૂંવાડાં સોંસરવી સણસણતી નીકળી જાય, આહ !

જો કે આમ બધો જીન્સનો જ વાંક
બાકી આપણે તો રહ્યાં મૂળ માણસની જાત
પછી હોય ભલે દેશી કે ફ્રેંચ વળી સ્કેંડિનેવિઅન અને ડચ

ટૂંકી ચડ્ડી કે જીન્સ કાપેલું કસસકતું ટૂંકું ને ટચ
કોઈ કન્યાની ટૉપલેસ બૉડી પર જોયાનું સુખ વેરી મચ

પાનબાઈ અને બ્લૂ જીન્સ

મોહ અને માયા તમે બ્લૂ જીન્સની રાખો, પાનબાઇ
બીજી બધી છે માયાજાળ રે
રૂપ અને રંગ-ઢંગ મિથ્યા સમજવા, પાનબાઇ
રજકર્મનો એ રંજાડ રે !

ગૂંથે વીંટે, મહાસુખને ઉપજાવે
એવો ડેનિમ રંગ
બાકી સઘળા છે રંગ-રાગ રે

પ્હેરે ઓઢે બધાં આસુરી કામ ત્યજાવે
લેવાં તો જીન્સ એવાં લેવાં
લેવાં નહિ બીજાં વીતરાગ રે

આશા ને તૃષ્ણા તમે રજકર્મની છોડો, પાનબાઇ
જીન્સની કરી લ્યો ઓળખાણ રે !
મોહ અને માયા તમે...

બ્લૂ નહિ તો બ્લૅક પણ લેવાં
મટી જાય જો જીન્સ તણો ખટરાગ રે

બ્લૂ જીન્સના પરચા અપરંપાર
કરાવે લિંગવાસના, આસક્તિનો ત્યાગ રે

રજોગુણ, તમોગુણ, સ્વપ્ને પણ છોડી ધ્યો, પાનબાઈ
કરો સતવગુણની તાણાવાણ રે

મોહ અને માયા તમે બ્લૂ જીન્સની રાખો, પાનબાઈ
બીજી બધી છે માયાજાળ રે !

Chemist ચોતરફ

રહેવા દે Chemist!
મને તું પૂછ્યા તો કર at least!

વસ્ત્રહીન હું નિર્જન વનમાં હરતો, ફરતો
ચિત્ત-શાંતિના મંત્રો ભણતો
શ્રીનાથજીની અસીમ કૃપાથી અફલાતુન મળી છે લાઈફ એવા વિચાર કરતો
એમાં પાછી
'ડેનિમ કપડાં કેમ હજી તૈયાર નથી'ની માથાફોડી

અને તું કમ્પ્યૂટરના કી-બોર્ડ પર બેઠો બેઠો
Adding, mixing, grading, tinting, styling, સૌની મા પૈણે છે?
આપે છે તું straight forward simple ડેનિમ કપડાં?
કે પ્હેરી લઉં હું ઝાડ ઉપરથી વલ્કલ તોડી

ડેનિમ કપડું artificial stonewash કરવા બેઠો છે?
અરે તું chemist છે કે beast?

રહેવા દે ! Chemist !
મને તું પૂછ્યા તો કર at least !

નથી જોઈતા sandblast કે icewashed
lightwashed કે whitewashed
Stonewashed થાવા દે જીનને automatically
fade થાવા દે જીવની જીનને માફક theatrically
Chemist થઈને સાદુંજીવન, સાધુજીવન જીવવાની
Chemistry please નહિ બગાડ !

નમ્ર વિનંતી મારી જો ના સમજાતી હો તને, તો લે, I Insist !
નથી જોઈતી મારે તારી 'Life with a twist', I Insist !

મને તું પૂછ્યા તો કર at least !

ધોબીપછાડ

ધોબીપછાડ માર ધોબીપછાડ
ઊઘડ્યાં કમાડ સાવ ભીતર ઈસ્ટાપડી ચડાવેલાં ઊઘડ્યાં કમાડ

ધોબી, બ્લૂ જીન્સ અને છિપ્પરને એવો સંબંધ ગાઢ એવો સંબંધ
સૂરજ, આકાશ અને પાણી જેમ સાવ તંતોતંત એકાબીજામાં અકબંધ
કેવો રંજાડ, ખૂબ જીવવાના ઉદ્દેશે રફટફ થવાનો આ કેવો રંજાડ

ધોબીપછાડ પડી ધોબીપછાડ
ઊઘડ્યાં કમાડ સ્હેજ શબ્દોના હડસેલે ઊઘડ્યાં કમાડ

અર્વાચીન માણસને બ્લૂ જીન્સનું સુખ સાવ નિર્મમ, નિર્ભ્રાંત સુખ
માણસનાં જીન્સ હવે કાળમીંઢ થયાનું જ દુઃખ, દુઃખ કેવું પ્રચંડ દુઃખ
મોટી તિરાડ, પડી માણસ પછાડતાં જ છિપ્પર પર મોટી તિરાડ

ધોબીપછાડ કેવી ધોબીપછાડ
ઊઘડ્યાં કમાડ જેમ પાપણ ઊંચકાય એમ ઊઘડ્યાં કમાડ

હમણાનાં જીન્સથીય વ્હેલેરાં ફેઈડ થાય માણસ, કેં ફાટી જાય માણસ
માણસને એવી પછાડ માર વાલા ! માણસ થૈ જાય પાછો માણસ
બ્લૂ જીન્સ ડસાડ મને, મારામાં માણસનું ઝેર ચડયું, બ્લૂ જીન્સ ડસાડ

ધોબીપછાડ ખૂબ ધોબીપછાડ
ઊઘડયાં કમાડ સાત ભવના ભીડેલાં આ ઊઘડ્યાં કમાડ

ધોબીપછાડ માર ધોબીપછાડ

રામનામના પીળા દોરે !

જીનમાં હરવું, જીનમાં ફરવું, જીનમાં ખાવું, જીનમાં પીવું
રામનામના પીળા દોરે, જરી રહેલા જીનને સીવું

જીનમાં જરવું, અજરામરવું
એક જીન સાથેના વારંવાર સંબંધે
એક જીવ સાથેના પારાવાર સંબંધે
વિચારના વહેવાર સંબંધે
પ્યાર અને કોઈ પ્યોર સંબંધે

બ્લૂ જીનના ચકમક ખેરી અંગતને હું અંગતમાં સંજીવું

જરી ગયેલા જીનને સાંધું
વધુ જરે, એ ઘણું જરે, એ બહુ જરે, એ જર્યા કરે
બહુ જરેલા જીનની માયા મોટી
એન્ટિક જેવા જીન્સ પાડતાં
જરી જવાની બધી થિયરી ખોટી

જરી રહેલા એક જીનના તાણાવાણે ક્યાં લગ જીવું ?

રામનામના પીળા દોરે, જરી રહેલા જીનને સીવું
જીનમાં હરવું, જીનમાં ફરવું, જીનમાં ખાવું, જીનમાં પીવું.

રોબૉને પ્રાર્થના

ડિટ્રોઈન મિશિગનમાં મિકૅનિકલ કંપની છે એક
નામ એનું Fanuc Robotics
Fanuc બનાવે છે રોબૉ

રોબૉનું કામ રંગ બ્લૂ જીનમાં છાંટવાનું
બ્લૂ જીનની ફેકટરીમાં
સ્ટોનવૉશ થાય પછી જાય જીન રંગાવા
સ્પ્રેગનથી છાંટે આ રોબૉ
પોટાસિયમ પરમેંગેનેટ
એનાથી બ્લૂ થયેલ જીન ઉપર ફરી થાય
ન્યૂટ્રલાઈઝેશનનું કામ

અને આમ સટાસટ બની જાય
કલ્લાકના બસ્સોના હિસાબે બ્લૂ જીન્સ તમામ

સ્ટોનવૉશ બેઠો છું હું પણ તૈયાર
હું પણ કરું છું એવા રોબૉનું અનુમાન
સૌ કોઈની જેમ એનું નામ આપું હું પણ ‘ભગવાન’

જીનની ભાષા જ હવે વાચું છું
મારા ભગવાનને હું યાચું છું

આપો મહારાજ
મને આપો મહારાજ
સ્વર્ગસુખ આપો મહારાજ
મને જીનસુખ આપો મહારાજ

રમતો આપો
મને ભમતો આપો
શેઈડ મને ખૂબ મનગમતો આપો

જીન મને એવાં આપો
મિલિસેકન્ડમાં માપી શકાય
સ્હેજ કાપી શકાય અને કૂપી શકાય
કોઈ મનગમતી મુગ્ધાને આપી શકાય

જીન હોય જીનીયસ ઑવરઑલ
મૂકો મહારાજ
એમાં મૂકો એક સુખીદુઃખી Soul

આપો મહારાજ
મને આપો મહારાજ

જીન એક અમથો આપો
ફેઈડ થાવાની શરતો આપો
જીન લેવા આવવાનો એક રસ્તો આપો

સ્વર્ગસુખ આપો મહારાજ
મને જીનસુખ આપો મહારાજ

કાશી બનારસના પંડાઓ પાસેથી
ઝૂંટીને, લૂંટીને
બાપાનાં
દાદા પરદાદાનાં
મારા વડદાદાનાં
માનાં પણ આપો
નાનીમાનાં આપો
આપો તો વડીમાનાં આપો

આપો તો ગ્રેઈડ મારો બધાને મળતો આપો
મારી બૉડીને જીન મારો ભળતો આપો

આપો મહારાજ
મને આપો મહારાજ

મંજીરા લઈ
માથે તિલ્લક કરી
ફૂલમાળા પ્હેરી
ધૂપ મઘમઘ થઈ

સ્ટોનવૉશ બેઠો છું હું પણ તૈયાર

સર્વસુખ આપો મહારાજ !
મને જીનસુખ આપો મહારાજ !

ધ પિયાનો

એક પિયાનો
બે આછાં બ્લૂ જીન્સ
ત્રણ વાગ્યાનો શો
ચાર કૅરેક્ટર્સ મેઈન
પાંચ પાંચ ડૉલર પર પરસન
છ સિનેમા એક હારમાં
સાતેક એમ-ઍન્ડ-એમની કૅન્ડી
આઠ ઔંસની સોડા ડાયેટ
નવસો પૉપકૉર્ન ફ્રેશ બટર વિથ સોલ્ટ

અંધારાના કી-બોર્ડ પર હોઠ વડે જે વાગે એ જ પિયાનો
આંખ વડે કહેવાય બધું તે સ્ટોરી
બે સીટ્સની 35MM ફ્રેઈમમાં થાય બધું તે મૂવી.

ડુંગર કેરી ખીણમાં

ખંતીલા એક ખેડૂત, નામે પટેલ બેચર ભૈ
બેચર ભૈને બ્લૂ જીન્સ સાથે લેવા દેવા નૈં

માદરપાટનું મેલું ચોયણું અને કેડિયું સાવ કધોણું
બેચર ભૈના વૉર્ડરોબમાં કપડાંનું આ એક જ જોડું
જીન્સ ઉપર પણ શોભે એવા જેન્યુઇન લેધરના બૂટ્સ
બ્લૂ જીન્સ કરતાં લાંબાં ઊંડાં બેચર ભૈનાં રૂટ્સ

સ્ટોનવૉશ છે કાયા, માયા રાજકોટના સ્ટેશનની
પેરિસ બેરિસ મા પૈણતા, કોણ કૂટે લડ ફેશનની
ધરતીમાંથી મેઇડ ઇન પોતે, ટોટલ નેટિવ સ્ટાઇલ
થવા કાળ સૌ ફેઇડ થવાનાં, જીવવું ફોર અ વ્હાઇલ

બેચર ભૈ ના સમજે આથી વિશેષ બીજું કૈં
બેચર ભૈને બ્લૂ જીન્સ સાથે લેવા દેવા નૈં

એક બિયારણ, બીજું ખાતર, ત્રીજું બ્લૂ આકાશ
કીચુડ બોલે કોસ, પડે ખેતરમાં ઊભા ચાસ
ખેડ કરીને રગેડ થ્યાં છે, આંખો, રુદિયો, માંહ્યલો
પેરિસમાં પણ પોપ્યુલર બેચર ભૈ જેવી નેટિવ સ્ટાઇલો

અઢી રોટલા શિરામણમાં, રોંઢે કોરી પટલાણી
જાઝબાઝના જલસા છોડો, બેચર ભૈની ભેંસ વિયાણી
ચલમ ધુમાડે ડિપ્રેશન ગ્યાં, બધી દુવિધા ગઈ ગઈ તે ગઈ
ખેતરથી જે છૂટી પડી છે, એ જનતાની જોવા જેવી થઈ

Slimfit, Loose, Classic જેવા શબ્દો પર છે બેચર ભૈની સહી
બેચર ભૈને બ્લૂ જીન્સ સાથે લેવા દેવા નૈં

Volvo કરતાં safe અને accident free છે બેચર ભૈનું ગાડું
પટલાણી સાથેનું સગપણ પેટીપેક, ડેનિમ કરતાં જાડું
લગનસરાની મોસમમાં બેચર ભૈ ઘરમાં બેસાડે છે દરજી
ખિસ્સા જેટલું ખૂટી પડે તો એને પૂરું પાડે છે હરિહરજી

અવસરિયાં તો તંગ ફિટોફિટ, રોજિંદું જીવન બહુ બૅગી
મેન્યુફેક્ચરરે પણ કઠણાઈ અને comfort મૂકી છે ભેગાભેગી
'ઓણ સાલ ઊપજ થાવાના' થીગડાંઓથી શોભે જીન્સ
બેચર ભૈનાં જીન્સ આમ તો સાત પેઢીએ ડેનિમનાં કઝિન્સ

બોલો બ્રૂક શીલ્ડસ્‌ની જૈ અને મા ચામુંડાની જૈ
બેચર ભૈને બ્લૂ જીન્સ સાથે લેવા દેવા નૈં

ખેડૂત કન્યા

સોળ વરસની થાઉં થાઉં થાવામાં કટલી વાર હજી સૈં
હું ને મારા જીનની વચમાં કાંઈ કરતાં ને કાંઈ જ નૈં

જીન ચડાવી સીમ ઠેકું ત્યાં જીનની ડમરી, જીનનું જંતર
જીનના અમથાં કોસ કરે કીચૂડ
રીડિયાપટ્ટી કરે ધોરિયાં, માહ્યલીપા તો ડૂંડાં ઊગું ઊગું
મૂઈ લીલોતરિયું સંધ્યુંય માથાબૂડ

રહેવાતું નથ રંભા, ઘડી ઘડી ન કહું છ્, બકી ન મરતી કૈં
હું ને મારા જીનની વચમાં કાંઈ કરતાં ને કાંઈ જ નૈં

જીનની હારે ઘંટીમાં ભઈડાઉં, મને પીલી હું કાઢું પંડ્યની ઘાણી
સે કોઈ મારા જીન પર છંદ ઠઠારે એવો દુલો ભાયો કાગ
માંઈનો લાલ કોઈ મેઘાણી

ડિલ મારું આ રૂંવે રૂંવાં અખંડ ધૂણી અને હવા જો ફૂંક મારીને ગૈ
હું ને મારા જીનની વચમાં કાંઈ કરતાં ને કાંઈ જ નૈં

છૂટ પાણીએ ધોઈ જીનને લીમડા ઉપર નાખું
નાખું ન્યાં તો મૂઓ વાવડો કેવી બથ્થું ભરે
ભરબપોરે ઊભા મોલે તડકાઓ જે કરે જીનને
એવું સારીપટ મને કોઈ કરે

વૈદ-જોશીડાં તેડાવો રે ! તેડાવો કોઇ ! શું થાશે હું સોળવરસની થાઇશ જૈં
હું ને મારા જીનની વચમાં કાંઈ કરતાંને કાંઈ જ નૈં

ધોળું ચોયણું, લીલું ખેતર
રાતી બંગડી, કડકડતું બ્લૂ જીન્સ
અભણ ખેડુતણ, આટલું ભણલ
કાલાઘેલા વાંહે, મોરથી ધગધગતી એક કિસ
અધકાચી છઉં બટકે બટકા ચાખો, પછી થાવાનું સે ઈ જોયું જાશે તૈં

સોળ વરસની થાઉં થાઉં થાવામાં કટલી વાર હજી સૈં
હું ને મારા જીનની વચમાં કાંઈ કરતાંને કાંઈ જ નૈં

ઇન્ફૅચ્યુએશન

બ્લૂ જીન્સ પર ફ્લોળું ફ્લોળું
વ્હાઇટ કોટનનું ટી
બાંય ચડાવી પરિધાન કરવાની
તારી ટેવ મને ગમી

ચડાવવામાં–
ચાર
બંગડી ઍન્ટિક સિલ્વર
નાદ વૈભવી નામ ઉચ્ચરે તારું મારું ખનકે જ્યારે ચારે ચાર
ત્રણ
ઠેકાણે બૉડી પર કોકોના શેનલ નંબર ફાઈવ નંબરનું અર્ધ્ય
સ્હેજ કાનની બુટ પછાવડે પહેલું અર્ધ્ય, હડપચીની નીચે થોડું બીજું
ડાબા સ્તનના ઈશાન ખૂણે સ્લાઈટ ત્રીજું
બે
બૂટ જેન્યુઈન લેધર
બે જ બૂટ કાફી છે કોઈની પ્રદક્ષિણા કરવાને
એક
નાકનું ટિચકણિયું
કોઈના ગાલે ખંજન ભરવા

અને પછીથી અરસપરસ તાકી રહેવાનાં શસ્ત્રો

બાણ વડે ના કહી શકાય તે
આંખ વડે કરવાની
તારી રીત મને ગમી

બ્લૂ જીન્સ પર પ્હોળું પ્હોળું
વ્હાઈટ કોટનનું ટી
બાંય ચડાવી પરિધાન કરવાની
તારી ટેવ મને ગમી

પરિધાન કરવામાં–
પહેલું
મનમુખડું જે ઇન્ફૅચ્યુએટ કરી ગયું છે એનું
બીજું
નિર્વસ્ત્રીય સ્પર્શ સાવ છાતી પર છાનોમાનો એના નામે
ત્રીજું
કરવું પરિધાન એકાંત અમસ્તું થોડું
અંતે તો
શૃંગારકાંડ શાસ્ત્રોક્ત
ઇન્ફૅચ્યુએશનને પણ ટી-શર્ટની માફક casually પરિધાન કરવાની
તારી સ્ટાઇલ મને ગમી

બ્લૂ જીન્સ પર પ્હોળું પ્હોળું
વ્હાઇટ કોટનનું ટી
બાંય ચડાવી પરિધાન કરવાની
તારી ટેવ મને ગમી

ગમી જવામાં –
રંગ એક સેફાયર બ્લૅક
સુંગધ ઑબ્સેશનની
રૂપ કોઈક રાણકદેવીનું
વસ્ત્ર કોઈપણ સ્ટોનવૉશ ધોયેલું
આભૂષણ ઈન્ફૅચ્યુએશન – ૨૪ કૅરેટ ચોખ્ખું

ગમી જવાના સંતાડી રાખેલા સઘળા ભેદ ખોલવા મથતી
તારી નજર મને ગમી
હું પણ બાંય ચડાવી એમાં સિગરેટ સાથે સાહચર્યનાં ખોખાં મૂકું
એવી તારી જીદ મને ગમી

બ્લૂ જીન્સ પર પ્હોળું પ્હોળું
વ્હાઈટ કોટનનું ટી
બાંય ચડાવી પરિધાન કરવાની
તારી ટેવ મને ગમી

Genes shopping

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

જીન્સ ઉપર જૅકેટ ચડાવી સહાર ઉપર પગ મૂકતાં પહેલો સવાલ
'ક્યાં છે કામુક કન્યાઓ ?
Oh boy ! બતાવો ક્યાં છે awesome babes !'

'આવ દીકરા આવ ! તમો દીર્ઘાયુષી થાવ !
તમારી મનોકામના ફળે !
મળે કોઈ ગૃહકાર્યમાં નિપુણ એવી
કામણવંતી કન્યામાં સહુ haves અને not haves'

'બતાવો ક્યાં છે awesome babes ?'
ઇન્ટરવ્યૂમાં ધોયેલા ને ધોકાવેલા જીન્સ ચડાવે મીંઢળ એ હાથે બંધાવવું

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

પંજાબી પહેરી બેઠેલી સૌભાગ્યવાંછિત ગુજરાતી કન્યાને
અંગ્રેજી question,
'Don't you now know how to shop
a pair of jeans ?'

'Enough નથી આ LLB કે
ભરતગૂંથણ ને બ્યુટીશિયનના કલાસ ?
Even though I don't know how to shop a Jeans,
કમ્પ્યુટર જાણું છું ને હું બાફી શકતી કાબુલી કે લાયમા બીન્સ'

'કાબુલી કે લાયમા બીન્સ ?
Blue Jeans is the way to go,
કેમ તને સમજાવવું !'

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

આજકાલ જે બજારમાં આવે છે તે છે stonewashed artificially
માણસ જેવા
સિવાણા હો ભલે ક્યાંક સોજીત્રામાં પણ જીન લેવા તો Made-in-USAના
લેવાં મારા જેવાં

મટીરિયલ ડહાપણનું હો ને શેઈડ શરમના આછા બ્લૂ
ઉપરથી વિવેક અને વિનયના ડબ્બલ દોરાનું સ્ટિચીંગ
જીન્સ પછી શ્રીમાળી હો કે ભાનુશાળી
ટચ કરીને ટ્રાયલ લેવી, ફીલ કરી કરવું શોપિંગ

બ્લૂ જીન્સના બુટીકના પણ પ્રોટોકૉલ તો સ્વયંવરના જેવા
જીન લેવાં તો Made-in-USAનાં લેવાં, મારા જેવાં

જ્યાં જ્યાં સમજણ પડે તમારે 'Ya, Ya, Ok!' કહીને માથું ધુણાવવું

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

પહેલી નજરે ગમી જાય ને irresistible લાગે
તો જીનની સાથે લેતાં આવવું
સાત સોપારી, કંકુચોખા, નાળિયેર, શેમ્પેન, કેક

પહેરે કમ્ફર્ટેબલ લાગે તો રાખી લેવાના,
જીન્સ જેમ ફોરએવર
એમ તને રાખી લેવાની
ગૃહસ્થાશ્રમ ભોગવવાની લઉં છું ટેક
આ લે ! સાત સોપારી, કંકુચોખા, નાળિયેર, શેમ્પેન, કેક

ભૂલોક, ભુવર્લોક, સ્વર્લોક, ન્યૂયૉર્ક !
સર્વલોકનું સુખ તને પધરાવવું

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

જાવ દીકરી જાવ !
જમાઈના કાઉબૉય જેવા જીન્સ તમોને
કાઉગર્લ જેવી ફીલીંગ આપે
બધાં તમારાં સપનાંઓને, સેન્ટિમેન્ટ્સને
પંપાળીને તાજાંમાજાં રાખે
જીન્સ પહેરતી વહુ જોવાને USAનાં સાસરિયાં થનગને

જાવ દીકરી જાવ !
જીન્સ તમારાં સુખના દુઃખના મૂંગા સાક્ષી બને !

Thank God કે મળી ગયો છે,
ડૉલર જેવો જીવનસાથી તને

જાવ દીકરી જાવ !
જીન્સ તમારાં સુખનાં, દુઃખનાં, મૂંગા સાક્ષી બને

USAમાં પરણાવેલી દીકરીઓને કરિયાવરમાં સગ્ગા બાપે
અઢી વરસના પતિવિરહનું દુઃખ બંધાવવું

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

પ્હેર્યાં પહેલાં જીન્સ ઉપરથી પિયરિયાંનાં
બધ્ધાં લેબલ કાઢી, ફેંકી, દેવાં, નાખી

નવા ઘરે તો નવી દીવાલો
નવા અરીસા નવા કબાટો
ક્લૉઝેટોમાં જીન્સ ટાંગવા હેંગરો પણ નવાં
બાળપણાનાં જૂનાં બારી-બારણાં-ઉંબર અહિયાં ક્યાંથી ?
પ્હેર્યાં પહેલાં જીન્સ ઉપરથી
પિયરિયાંનાં બધ્ધાં લેબલ મૂકી આવવાં
કુળદેવીની પાસે રાખી

ફર્સ્ટ ટાઇમ ઍવર જીન્સ પહેરતાં સૌથી પહેલાં
જમણા પગનો અંગૂઠો
તુર્ત જ મસ્તક ગણેશાયને ૐ નમાવવું

USAથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
Green card ને travellers ચેકોનું લાવવું

નવ્વાંનક્કોર જીન્સ

USA આવ્યાની પ્હેલી રાતે જ મેં તો જીન્સ નવાં પ્હેર્યાં
કાળો અજવાસ અને ડેનિમ અંધારુ
મેં અંધારાદેવને ઉજાગરા વધેર્યા

આવીને કીધાં મેં કુંવારા વર્ષો અનપૅક
પછી પરણ્યાને દેખાડ્યા વિરહના ફોટા
ખાલી બેગોને મેં ઍટીકમાં ગોઠવી ત્યાં હું પણ થઈ ખાલી
ખાલીખમ્મ દેહ ઉપર પરણ્યાનાં જીન્સ ટ્રાય કરતાં એ થયાં સ્હેજ મોટાં
પછી પરણ્યાને દેખાડ્યા વિરહના ફોટા

પરણ્યાનો છાંયો, ઉજાગરાની ઓથ
મેં તો ફાટફાટ છાતીમાં સપનાં ઉછેર્યાં
મેં અંધારાદેવને ઉજાગરા વધેર્યા

જીન્સ પ્હેર્યાંના સુખે, ઉજાગરાની કૂખે હું એવી તો મ્હોરી
કે મારામાં ફોલીએજ પીક
ઘરમાં બે માણસનો મહેરામણ ઊમટ્યો ને ન્યૂયૉર્કની શેરીમાં તરણેતર મેળો
ખાલીપો ટોટલ સાસરિયાંનો એવો તો સાલે
એમાં જો પિયરિયું સાંભરે તો લાગું હું મને હોમસીક
કે મારામાં ફોલીએજ પીક

સો ટકા સૌભાગ્ય, એકસોને પાંચ સહવાસ, ઉપરથી એણે તો લાડકોડ
લાખ્ખો ઉમેર્યાં
મેં અંધારાદેવને ઉજાગરા વધેર્યા

જીન્સ નવાં, દેશ નવો, પરણ્યો પણ નવ્વોનક્કોર
જાણે ટીનએજર હોઉં એમ થાય મને મૂંઝારા મીઠા
સાથે ધોવાણાં ને સાથે પ્હેરાણાં તે બન્નેનાં જીન્સ સ્હેજ shrink થયાં
અને થયાં comfortable
જીન્સ પ્હેરી હું એમ્પાયર સ્ટેટ ઉપર ઊભી
ઉપરથી દૂરબીનમાં આખા USAનાં જીન્સ મેં તો દીઠાં
ટીનએજર હોઉં એમ થાય મને મૂંઝારા મીઠા

હું લૂંબઝૂંબ રાણી એ ડૉલરિયો રાજ્જા
મેં એના પર ઢગલાબંધ સ્પર્શો ખંખેર્યા
મેં અંધારાદેવને ઉજાગરા વધેર્યા

USA આવ્યાની પ્હેલી રાતે જ મેં તો જીન્સ નવાં પ્હેર્યાં
કાળો અજવાસ અને ડેનિમ અંધારુ
મેં અંધારાદેવને ઉજાગરા વધેર્યા

બાને કાગળ

તેં જ અપાવેલ જીન પ્હેરીને બેઠી છું બહુ વખતે કાગળ લખવા
આછાં બ્લૂ ડેનિમ અને સેફાયર બ્લૂ છે શાહી
વચ્ચે સફેદ કોરો કાગળ
કાગળિયાનો ટેકો લઈને બેઠી છું બહુ વખતે દળદર લખવા

અમે મજામાં છીએ
કેમ છે તું ?
લખવા ખાતર લખી રહી છું
પૂછવા ખાતર પૂછું છું હું

લખવાનું બસ એ જ

આટલાં વરસે મેલાં થઈ થઈ
જીન્સ આ મારાં બની ગયાં છે મેલખાઉ તો એવાં
કે ધોવાનું મન થતું નથી
જીન ધોવાને અહિયાં તો બા નથી નદીનું ખળખળ વહેતું છૂટું પાણી
સખી સાહેલી કોઈ નથી
નથી નજીક કોઈ ખેતર, કૂવા, કાબર, કોયલ
નથી નજીકમાં ધોળા બગલા

ધોળું વૉશર, ધોળું ડ્રાયર,
બ્લૂ જીન ધોવા ધોળા વૉશિંગ પાવડર
ઘડી ઘડીમાં static થાતાં જીનને માટે
Anti-static ધોળાં fabric softner

લીલાં વૃક્ષો લાગે ધોળાં
ધોળું બ્લૂ આકાશ
સાત રંગનું મેઘધનુષ પણ ધોળું લાગે
ધોળું કાજળ ધોળો સુરમો
ધોળું કંકુ ધોળા લાગે ધોળા ચોખા
ધોળો, ધોળો, સાવ સફેદ ધોળો ગુલાલ

ધોળાઓના દેશ મહીં આ કેવાં કાળાં ભાગ્ય
કરમની કઠણાયુંને હું ધોળે દિવસે ખાંડ્યા કરતી બેઠી છું અહીં
બેઠી છું, બહુ વખતે વિહ્વળ લખવા

આછાં બ્લૂ ડેનિમ અને સેફાયર બ્લૂ છે શાહી
વચ્ચે બહુ ધોળો નહિ એવો, આગળ વધી રહેલો કાગળ
કાગળિયાનો ટેકો લઈને બેઠી છું બહુ વખતે અટકળ લખવા

કાગળમાં હું ફરી ફરીને એજ લખું છું બા

ધોયેલાં જીન સૂકવવા નથી અહીં કોઈ આંબાવાડી
તડકા પણ અહીંના છે sterilized
હવા અહીંની EPA controlled
Sprinklerના પાણીથી ઊગે થોડું થોડું લીલું લીલું ઘાસ
ઘાસ અહીંનું સૌનું નોખું, નોખું પાણી, નોખા તડકા

જીન્સ અહીં તો બોલચાલનાં નોખાં
નોખાં હળવાનાં મળવાનાં નોખાં રીતભાતનાં
એકબીજાને ગમવાનાં પણ નોખાં
નોખાં TV, નોખાં remote
નોખી party, નોખા vote
નોખી ગાડી, નોખા ફોન
નોખાં નામો, જશવંત જ્હોન
એક જ છતની નીચે સહુનાં નોખાં નોખાં ઘર
નોખી નોખી વહુઓના છે નોખા નોખા વર

મારા ઘરમાં મારાથી હું નોખી થઇને બેઠી છું મારાથી થોડે દૂર
દૂર દૂર થઈ બેઠી છું બહુ વખતે સાંધણ લખવા

આછાં બ્લૂ ડેનિમ અને સેફાયર બ્લૂ છે શાહી
વચ્ચે લખવા ધારેલ ટૂંકો પણ લાંબો થઈ ગયેલો કાગળ
કાગળિયાનો ટેકો લઇને બેઠી છું બહુ વખતે સાંધણ લખવા

કાગળને ઊંધો કરતાં બીજી બાજુ પણ એજ લખું છું બા

સ્હેજ સુકાયલ જીનને પૂરાં સૂકવવાને
ઊંધા કરતાં almost આ life થઈ ગઈ ઊંધી

ઊંધા રસ્તા, ઊંધી ગાડી
ઊંધા માણસ, ઊંધી લાડી
ઊંધી વાતો કરતાં કરતાં, રોજ વિતાવું ઊંધી રાતો
ઊંધા નળમાં રોજ રોજ હું ઊંધું પાણી સીંચું
ઊંધાઊંધા અંધારામાં, અજવાળાં કરવાની ઊંધી સ્વીચું

અ આ ઈ ઉ અહીંનું ઊંધું
ઊંધા ય, ર, ઊંધા લ, વ
ઊંધા સ ની સાથે સીધી
બેઠી છું હું સૂમસામ થઈ
બેઠી છું બહુ વખતે 'સાજણ' લખવા

આછાં બ્લૂ ડેનિમ, અને સેફાયાર બ્લૂ છે શાહી
વચ્ચે પૂરેપૂરો અને આમ અધૂરો કાગળ
કાગળિયાનો ટેકો લઈને બેઠી છું બહુ વખતે 'સાજણ' લખવા

છેલ્લે છેલ્લે લખવાનું કે

ઘડી ઘડી ધોવતાં આ
જીનની ચારે કોર દ્વિધાના
અકળામણના સળ પડ્યા છે ઊંડા

સળ પડ્યા છે જીનની ઊપર
USAમાં યેનકેન settle થવાના
Settle થાવાની શરતોના
શરતોને આધીન થવાના
આધીન થઈ adjust થવાના
Medicalને વશ થવાના
Social securityને પરવશ થવાના

USAમાં વડોદરાને વશ થઇને બેઠી છું હું
બેઠી છું બહુ વખતે વળગણ લખવા

આછાં બ્લૂ ડેનિમ અને સેફાયર બ્લૂ છે શાહી
વચ્ચે પૂરો લખેલ કોરો કાગળ
કાગળિયાનો ટેકો લઇને બેઠી છું બહુ વખતે દળદર લખવા

જીન્સ સ્તુતિ

ખમ્મા ખમ્મા રે ભાઈ ઘણી ખમ્મા
      જીન્સ અમારાંને ઝાઝી ખમ્મા
જીન્સને પામે જે નર નાર
      એનાં જીવતર ધમ્મા ધમ્મા

જીન્સ નોધારાંના એવા આધાર
      એક જ pair ઉતારે ભવપાર
નિર્ધનિયાનું સાચું નાણું
      મેટાફિઝિક્સની ઊંડી ખાણ્યું

જીન્સથી દિવસ એનાથી રાત
      ઈન્ટલેક્ટની સુડો રળિયાત
જીન્સમાં રાચે નાગાંપૂગાં
      એવા જીવને નમ્મા નમ્મા

અખિલ બ્રહ્માંડમાં તત્ત્વો છે ટ્વિન્સ
      એક શ્રી હરિ ને બીજાં બ્લૂ જીન્સ
જૂજવે રૂપ અનંત ભાસે
      જીન્સ અંતે શ્રીહરિ થૈ જાશે

કેમિસ્ટ્રી એની કંચનકથીર
      મરધાંનેણી માણે શૂરવીર
ચંદ્રકાન્ત ગિરધારીને છોડ
      જીન્સ ભજે એને રુમ્મા ઝુમ્મા

Hindu vegetarian special meal

પરણ્યાનાં પાંચેક વરસમાં પહેલીવહેલી વાર વહુજી India આવ્યાં
સાડી પરથી સ્કર્ટબ્લાઉઝ ને બ્લૂ જીન્સ ઉપર છેક હવે t-shirt ચડાવ્યાં

એક વખતનાં relaxed રસ્તા મકાન માણસો, baggy બાગબગીચા
comfort-fit આખું family, classic-fit generation
ઓચિંતાનું બધું લાગતું narrow, ટાઇટમ્ ટાઇટ
અને totally out of fashion

શૉફર ડ્રિવન કાર, જીન્સ ટી-શર્ટ ઉપર સનગ્લાસિસ
કૅમકોર્ડરની સાક્ષીએ કુળદેવીને નૈવેદ્ય ચડાવ્યાં
પરણ્યાનાં પાંચેક વરસમાં પહેલીવહેલી વાર વહુજી India આવ્યાં

કૉર્ડલેસ ફીલીંગ્સ સહુને માટે
ખુદને માટે ઈમ્પોટેર્ડ confusion લાવ્યાં
બૉટલ્ડ વૉટર પી પીને
આ દેશી પાણી, દેશી તડકા, દેશી ભાષા ફોરેન લાગ્યાં

એ પાણીની મરચાંભૂકી, એ તડકાના પાપડ
ફેમિલીનો વીડિયો લીધો, પાડોશીના ફોટા
પંજાબી ને સાડી સાથે ethnic આભૂષણમાં
ઘરનાં સંસ્મરણ બે-ચાર જડાવ્યાં

પરણ્યાનાં પાંચેક વરસમાં પહેલીવહેલી વાર વહુજી India આવ્યાં

Body ત્યાં USAનું પણ soul હજી India નું
Close friend પૂછે છે વહુને, સુખ ગમે છે ક્યાંનું ?

ઘરમાંથી check-out કરીને air-port પર check-in કરતાં
ભીની આંખે વહુ પોતાને હીબકે હીબકે પૂછે, USAમાં પરણી કેટલું ફાવ્યાં ?

પરણ્યાનાં પાંચેક વરસમાં પહેલીવહેલી વાર વહુજી India આવ્યાં
સાડી પરથી સ્કર્ટબ્લાઉઝ ને બ્લૂ જીન્સ ઉપર છેક હવે t-shirt ચડાવ્યાં

જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

જોવામાં બ્લૂ તો શું વ્હાઈટે ન લાગે કે ન લાગે બ્લૅક
ઉપરથી એમ થાય અરર! આ જીન્સને એવું તે થયું વળી શું?
જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

ફેઈડ તો થવાય! ફાટી પણ જવાય!
અરે ! એમાં શું ખોટું દુઃખ!

વડને જેમ ઊગે વડવાયું
ને માણસને ફૂટે જેમ મોં પર કરચલિયું
ઓવર ધ ટાઈમ, એમ પથ્થર પણ ફેઈડ થાય
તૈડ પડે, ફાટી જાય
પડી પડી અમથી પણ ફૂટી જાય માટલિયું

અંધારું અજવાળું દીવો ને દ્રષ્ટિ પણ ફડફડફડ થાય
અરે, ઓલવાઈ જવું એ તો છે જ મહાસુખ
ફેઈડ તો થવાય ! ફાટી પણ જવાય !
અરે ! એમાં શું મોટું દુઃખ !

ઓચિંતા જીન્સપણું ખોયાનું ન મળે કારણ કે નહિ કોઈ કલૂ
જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

જોવામાં ડેનિમ તો શું ગુણપાટે ન લાગે કે ન લાગે માદરપાટ
વધારામાં ફોટાની જેમ ફ્રેમ વચ્ચે, ને ભીંતે, ફૂલોની, ધૂપની, સળીની ખુશ્બૂ
જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

બ્લૅક જીન્સ થયાં હોત તો પણ આ હાલ થાત
અરે ! જન્મ્યાનો મરતાં પસ્તાવો !

શેમ્પેઇન જો થાત તો ધડાકો એક છાતી સોંસરવો ને સ્હેજ ધસમસ
લિપસ્ટિક થયાં હોત તો એક હોઠ ઉપરથી બીજે ને બસ
થાવું થવાત તો તો માણસ થઈ ગયાં હોત
વા અને વારિ કાં વહ્નિ કાં વ્યોમ અને વસુધાનો એકાદો અંશ
થનારાં તો અવિનાશી અક્ષર કાં અજન્મા ઈશ્વર પણ થાત

સ્હેજમાં અલોપ થવું એ તો એક અવસર છે લૂંટી લ્યો લ્હાવો
બ્લૅક જીન્સ થયાં હોત તો પણ આ હાલ થાત
અરે ! જન્મ્યાનો મરતાં પસ્તાવો !

સરવાળે બૉડીના ભડકામાં, વાયુનો ગઠ્ઠો થઈ વળી જવું વીંટલું
જીન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લૂ

જીન્સ ઑલ્ટરેશન

ખૂલી છે દુકાનો ખૂલ્યાં છે બજારો
કરી દેવા ઑલ્ટર બધું બધે બેઠા છે દરજી હજારો

લાવો તમારાં જે લાંબાં છે, ટૂંકાં છે પહોળાં છે જીન
બ્લૂ છતાં લાગે છે બ્રાઉન, કોઈક વ્હાઈટ કોઈક બ્લૅક સ્કિન
આવો ગરીબો ઓ ભૂખ્યા બેકારો
તવંગર ને સાહેબો ઓ શાહુકારો
કરી દેવા ઑલ્ટર બધું બધે બેઠા છે દરજી હજારો

દરજીઓ દેખાવે કાકા છે મામા છે આડોશી પાડોશી
જન્મ્યાથી ઑલ્ટર કરે જીવને બની જાએ જ્યાં સુધી ડોસા કે ડોસી
ભારતમાં ગાંધી તો પરદેશે ઈસુ
કરી દેતાં ઑલ્ટર લંબાઈ કે ઝિપ્પર કે inseam કે ખીસું

નાતજાતભાષાને કરી આપે ધર્મોને ધંધાને કરો જો ઈશારો
કરી દેવા ઑલ્ટર બધું બધે બેઠા છે દરજી હજારો

છે માસ્તર પણ દરજી ને દરજી છે દેવો
ઑલ્ટર કર્યા વિના છોડે ના કોઈને
દુનિયામાં નથી કોઈ ઈશ્વર પણ એવો
બજારોમાં ચારે કોર આવો આવોનો દેકારો
કરી દેવા ઑલ્ટર બધું બધે બેઠા છે દરજી હજારો

Physics politics aesthetics medicine mumbai
Olympics Internet NY Times IBM E-Com
Audiometrician, Beautician, linguistician
Nationhood, Parenthood, Sainthood, Selfhood
Technocracy, Pornocracy, Snobocracy
Dancedom filmdom, fandom, dolldum
Acrobatics, biomathematics Atmospherics, Avionics
Zillions Gazillions ના હિસાબે બેઠા છે ઑલ્ટરના એક્સપર્ટો યારો

ક્યાંક મુકાઈ ગયેલ જીન્સનું ગીત

શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !
સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા, ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં !

Oh ! No !

જીન્સ ક્યાંક મુકાઈ ગયાની જાણ થતી જેમ જીવને એકાએક
ઠેક મારતું સસલું પેસે એમ લોહીમાં અને પછીથી ઠેકાઠેક

જીન્સ નહિ તો –
    જોબન નહિ
    સંજોગન નહિ
    ઉપભોગન નહિ
નહિ કદાપી જાઝબાઝના જલસા
    જાપ જગન નહિ
    હોમ હવન નહિ
    મોહ મગન નહિ
ઉકલાશે નહિ જનમ જનમની ભાષા

એક જનમથી બીજે જન્મે જીન્સ ઉપાડી ફરવાનો રઘવાટ
તે એમાં રોજ ક્યાંક મુકાઈ જતાં
જીન્સ શોધવા કેટકેટલીવાર અને તે ક્યાંક્યાં, ક્યાંક્યાં, ક્યાંક્યાં, ક્યાંક્યાં ?

સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં !
શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !

Wait !

છેલ્લે ક્યાં પહેર્યાં'તાં એનો ભાસ થતાંમાં જીન્સ શોધવા સસલું થંભે
બધા પ્રસંગો વાળીચોળી, ઘટનાઓને ઓળીઘોળી નાખે ખંભે

જીનને કારણ –
    ઑમથી માંડી
    જીવનને ખાંડી
    કરમને કાંડી
જ્યાં જ્યાં જીવની રમતું માંડી
    કોઈની વાડી
    ઘરની ગાડી
    દીવાદાંડી
જીન્સ હતાં તો હતી આપણી દુનિયા ગાંડી

જડી જાય તો આજ લગી જ્યાં પ્હેર્યાં'તાં એ બધા પ્રસંગો
વર્ચ્યુઅલ્લી વીંટી લઉં, હું સ્પર્શી લઉં
અક્કલ બુઠ્ઠું સસલું ને ઈડિયટ જેવાં જીન્સ
ખરે ટાંકણે મળે નહિ ને નહિતર અમથાં અટવાતાં એ
જ્યાંજ્યાં, જ્યાંજ્યાં, નજર પડે ત્યાં

સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા, ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં
શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !

Now what ?

જીન્સ નહિ શોધી શકવાનું ટેન્શન કરતું સસલાના પુરુષાતનને પડકાર !
ડિપ્રેશન ને સ્કિત્ઝોફ્રેનિયા વચ્ચે ઝોલાં ખાતું સસલું બની જતું ખૂંખાર

શા માટે આ –
જીનની ઝંઝટ ?
શું એની ઉપરવટ ?
બધ્ધું ફોગટ ?
જીન્સ એટલે આદિથી તે અંત સુધીની રમઝટ ?
કટ ! કટ ! કટ !
અરે હટ !
No if, no but !

મળે કેમ નહિ ?
મારી નાખું, વાઢી નાખું, ધ્યો ધ્યો ને દેકારામાં ખુમારવંતું ખાબકતું
ન જ મળે તો શું ફરક
આ જીન વૈનાનું ધડ ક્યાં ને આ માથું ક્યાં ?

સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં
શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !

Found it !

જીન્સ વિયોગી સસલું જ્યાં જ્યાં દેખે બધું જીન્સ જ જીન્સ દેખાય
જીન્સ હશે તો ભર્યાભાદર્યાં લોક હશે ને હશે જીન્સની લોકકથાઓ
લોકકથામાં પોતાનો ઉલ્લેખ થશે એમ માની ગધનું
ધમનીઓમાં ધમપછાડા કરે અને ગડથોલાંઓ પણ ખાય

જીન્સ હતાં તો –
      હતાં સંવનન
      હતું પુંસવન
      નામકરણ પણ હતું
      હતું નિષ્ક્રમણ
હોવું, વધવું, વિસ્તરવું ને વિપરિણમવું હતું
હતાં પંચાંગ વડે પણ યોગ, તિથિ, ને કરણ
      પંચપ્રાણ
      ષડ્ભાવ હતાં
      ને હતાં સાત પાતાળ
ત્રિભુવનમાં ત્રણ કાળ હતા ને ચૌદ લોકમાં ચાર વરણ

પંચમહાભૂતમાંથી જીનનું સમીકરણ પણ મળી જાય તો
જય બોલાવું જિનેન્દ્રની ! જીનશાસનના દેવોની
સાત સોપારી આપું, આપું સવ્વા રૂપિયો, સસલું પણ હું આપું
જીન્સ શોધવા નીકળતાં જો સામે આવે કોઈ કુંવારી કન્યા

સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં
શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !

What the **** !

જીનની જીદે ચડી રહેલા બ્લૂ જીવને ધીમે ધીમે ચડતો જીનનો કેફ
અજાણતાં માંડેલી જીનની ચોપાટુંમાં નહિ કશું કંઈ simple, sound & safe

જીન્સ ! જીન્સ ! જીન્સ !
What the **** is Jeans ?
Go for all the sins
by all means

જીન્સ કેટલાં Theatrical ?
Physical ?
Spiritual ?
Mechanical ?

ઉપરછલ્લી રીતે જીન્સ સહુનાં સહુને ફિટોફિટ જણાતાં
તેમ છતાં દુનિયામાં કાયમ તાકાઓના તાકા લેખે કડકડતા ડેનિમ વણાતા
અંતે તો સહુ જીનધારીને પડતા જીનના સાંસા

સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં !
શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !

Forget it !

મરવા દો ભૈ, જીન્સબિન્સ ને
ભલે રહ્યો આ સસલાનો સંતાપ

અટકળ વચ્ચે ભલે અટકતું સાલું
ગમે તેમ તો રક્તવાહિની વચ્ચે વહેતું સસલું ગધનું કૈંક આપણું પોતાનું
તે કાયમ રહેતું નજર સમક્ષ ને સાવ આપણી પાસે અહિયાં

સસલા સાથે શ્વેતકણો પણ ઘુમરા ખાતા ત્યાંથી અહિયાં, અહીંથી ત્યાં !
શિરાઓમાં સસલું સાલું શિયાંવિયાં કૈં શિયાંવિયાં !

ચંદ્રકાંત એટલે કવિતા અને રંગભૂમિની મુગ્ધતા

ફાટ-ફાટ થતી જુવાનજોધ સંવેદનાને પ્રલંબલયમાં રજૂ કરવાની ચંદ્રકાંતને કેટલી ફાવટ છે એ તો એના અગાઉના કાવ્યસંગ્રહ 'અને થોડાં સપનાં' અથવા આ કાવ્યસંગ્રહનું કોઈ પણ પૃષ્ઠ જોતાં જ અનુભવાય. 'અને થોડાં સપનાં'ને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દ્વારા 'ભાનુપ્રસાદ પંડ્યા પારિતોષિક' એનાયત થયું છે.

કોઈ એમ પૂછે કે ચંદ્રકાંત શાહનું ગુજરાતી રંગભૂમિ પર પ્રદાન કેટલું તો એનો ઉત્તર એટલો જ હોય કે જ્યારે સમકાલીન ગુજરાતી રંગભૂમિને સોળ વરસનાં થવાનું મન થયું ત્યારે એણે ચંદ્રકાંતની કલમ પાસે જવું પડ્યું છે.

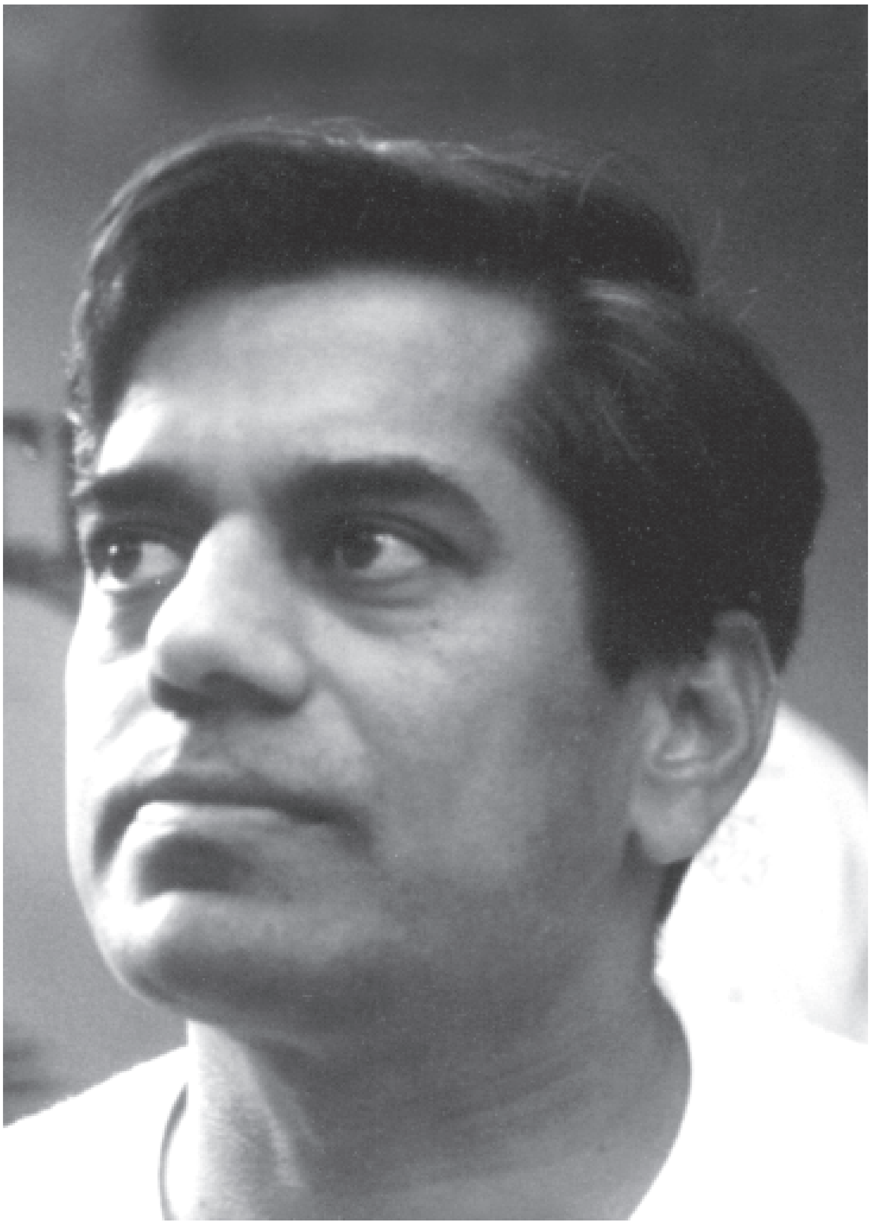
દુર્ભાગ્યે ગુજરાતી રંગભૂમિને યુવાન થવાના અભરખાં માત્ર બે વાર થયાં છે – એંસીના દાયકામાં 'ધ ફૅન્ટાસ્ટિક્સ'ની 'ખેલૈયા' અને 'ધ વેસ્ટ-સાઇડ સ્ટોરી'ની 'એવા મુંબઈમાં ચાલ જઇએ' તરીકે રજૂઆત કરીને. આ બન્ને ભજવણીઓમાં એક જ પરિબળ સમાન હતું : ચંદ્રકાંતનું ગુજરાતીકરણ. આ બન્ને નાટકોએ ગુજરાતી રંગભૂમિ જેને ઝંખે છે એવા મ્યૂઝિકલ-અભાવનું મહેણું ભાંગ્યું છે.

આ ઉપરાંત જૂની રંગભૂમિને વિષય તરીકે લઈ ચંદ્રકાંત રચિત ગુજરાતી મ્યૂઝિકલ 'માસ્ટર ફૂલમણિ' ૧૯૯૯ના મુંબઈના પૃથ્વી થિએટર ફેસ્ટિવલમાં પ્રિમીઅર થયું હતું.

અમેરિકા સ્થાયી થયા પછી અમેરિકન ગુજ્જુઓને સંગઠિત કરી, યથામતિ યથાશક્તિ ગુજરાતી સાહિત્ય અને ગુજરાતી રંગભૂમિને અમેરિકાની ધરતી પર પ્રવૃત્ત કરવામાં ચંદ્રકાંત વ્યસ્ત રહે છે.

કવિ અને નાટ્યલેખક તરીકે જાણીતા અને માનીતા ચંદ્રકાંતનો અભિનેતા તરીકે અર્વાચીનમાં આદ્ય એવા 'નર્મદ'ની ભૂમિકામાં પરિચય મળી ચૂક્યો છે. ન્યૂયૉર્કના પ્રખ્યાત 'લિંકન સેન્ટર ફૉર પર્ફોર્મિંગ આર્ટસ'ના ઉપક્રમે ચંદ્રકાંતે લખેલા મૌલિક અંગ્રેજી નાટક Mahatma.Gandhi.comના બે પ્રયોગો ભજવાયા હતા જેમાં ચંદ્રકાંતે ગાંધીજીની ભૂમિકા પણ ભજવી હતી.

– ઉત્પલ ભાયાણી

આ પુસ્તકના કવર-પેપર વિશે...

Denim Paper

The paper of the millennium doesn't grow on trees'

We sincerely thank Mr. Stefan Watson of Watson Paper Company of New Mexico, USA for providing us the Denim paper for the cover of this Gujarati poetry collection.

Making five pairs of blue jeans produces one pound of scrap resulting in millions of pounds of waste Denim going to landfills every year. Watson Paper Company reclaims this scrap and makes Denim paper out of it. This recyled Denim Paper saves about 8,000 trees a year.

www.denim-paper.com

બૉસ્ટનથી ન્યૂયૉર્ક મારી હૉન્ડા અકૉર્ડ ગાડીમાં જતો હતો ત્યારે રેડિયો પર એક જાહેરખબર સાંભળી.

એનો સાર કંઈક આવો હતો :
'તમે તમારા જીન્સ મહિનાઓ સુધી પહેરી જ્યારે ધોવા નાખો ત્યારે એના ખીસાં જરૂર તપાસજો. એમાંથી તમને કદાચ એકાદ-બે ડૉલરની નોટ મળે – જેના વિશે તમે સાવ ભૂલી ગયા હો. આ થઈ તમારી બચત. એમ જ જ્યારે અમારી મોટેલમાં રહેવા આવો ત્યારે ફરી થશે તમારી બચત.'

Motel-6 નામની આ નૅશનલ ચેઇનની કમર્શિયલ સાંભળી ત્યારે શરૂ થયું પહેલવહેલું બ્લૂ જીન્સનું કાવ્ય : **ધોવા નાખેલ જીન્સનું ગીત.**

બૉસ્ટનથી ન્યૂર્યાક પહોંચ્યો ત્યાં સુધીમાં આખું ગીત અત્યારે જેમ છપાયું છે, એમ જ પૂરું થયું.

અહીંથી ત્યાંની આવનજાવનમાં લખાયેલાં કાવ્યોનો સંગ્રહ એટલે 'બ્લૂ જીન્સ'.

ચંદ્રકાંત શાહ

બ્લ્યુ જિન્સ અમારાંને ઝાઝી ખમ્મા

ખમ્મા ખમ્મા રે ભાઈ ઘણી ખમ્મા
જીન્સ અમારાંને ઝાઝી ખમ્મા
જીન્સને પામે જે નર નાર
એના જીવતર ધમ્મા ધમ્મા

જીન્સ નોધારાંના એવા આધાર
એક જ Pair (જોડી) ઉતારે ભવપાર
નિર્ધનિયાનુ સાચું નાણું
મેટાફિઝિક્સની ઊંડી ખાણ્યું

જીન્સથી દિવસ એનાથી રાત
ઈન્ટેલેક્ટની સુડો રળિયાત
જીન્સમાં રાચે નાગાંપૂગાં
એવા એ જીવને નમ્મા નમ્મા

અખિલ બ્રહ્માંડમાં તત્ત્વો છે ટ્વિન્સ
એક શ્રી હરિ ને બીજાં બ્લૂ જીન્સ
જૂજવે રૂપ અનંત ભાસે
જીન્સ અંતે શ્રી હરિ થૈ જાશે

કેમિસ્ટ્રી એની કંચનકથીર
મરઘાંનેણી માણે શૂરવીર
ચંદ્રકાન્ત ગિરધારીને છોડ
જીન્સ ભજે એને રુમ્મા ઝુમ્મા

ચંદ્રકાન્ત શાહ
(બ્લૂ જીન્સ'માંથી સાભાર)

પે'લી ચાર લીટીયુંએ જ આ વિદેશી ભજને દેશી ભજનની ભોમકા ભેળો કરી દીધો. જીન્સ અને ભજન! માળું કોકાકોલું ને ઢેબરું! અરે, દાળની હાર્યે બિસ્કુટ! ભજન અને ઈ પણ અમેરિકાની શોરકેસ્ટ્રાળી ડિસ્કો - ભોમકામાંથી! અમેરિકા જેવા ડૉલરિયા દેશમાંથી ભજન પરગટ થાય!

જીન્સની શોધે દુનિયાભરના રંકને અને રાયને એક જ પંગતમાં બેસાડી દીધા છે. ફાટેલાં જીન્સવાળાઓ મોર્ડન કે'વાય છે અને મોળિયા નીકળી ગયેલા ઝાલરિયા જીન્સવાળાઓ અલ્ટ્રમોર્ડન કે'વાય છે. મુંબઈની સડકુ ઉપર ૫૦ રૂપિયાનું જીન્સ પણ મળે છે અને નવજાત રૂપિયાવાળાઓના થનગનભૂષણિયા નબીરાઓ ઉપર નભતા મોટા સ્ટોરોમાં પચ્ચીસોનાં જીન્સો પણ મળે છે.

જીન્સ જેવો ચેપી ફેલાવો આજ સુધી ચેપીરોગોમાં પણ નથી જોયો - જાણ્યો. જીન્સનો જાદુ ફ્લિન્ટનથી કાથડ લગણ પુગી ગયો છે. પ'લા ટાઇટ જીન્સનું વાવાઝોડું આવ્યું'તું ત્યારે તો પહેરનારને આખેઆખો જાણે દરજીના સંચા ઉપર નાખીને, ત્યાં જ ટાંકા-ટેભા લીધા હોય એવું લાગતું'તું. હવે તો પહોળા, લાંબા, ટૂંકા, ફાટેલા, સાંધેલા ને ઢંગધડા વિનાનાં જીન્સો પે'રો તોપણ સ્માર્ટના સિક્કા લાગી જ જાય. આજકાલ તો આધેડ ઉંમરના મમરાના કોથળા જેવા દેહલાલિત્યોની દયાજનક એવી સુખી જમાતો પણ જીન્સના રવાડે ને ફૅશનના ફજેતફાળકે ચડી છે. મર્યાદાશીલ અને સુવિધાપ્રદાન પંજાબી ડ્રેસ છોડીને કૉલેજ કન્યાઓ ઉત્તેજની એવા ટૂંકા ટોપ અને ચુસ્ત જીન્સો સાથે એક હાલતાં - ચાલતાં બીભત્સી- પ્રદર્શનો સુધારાના સ્વાંગમાં

વાણી તારાં પાણી

વિનુ મહેતા

કુધારારૂપે કરી રહી છે!

કધોણિયા જીન્સે ગરીબોની ગરીબી હટાવી અને આળસુઓની ઈસ્ત્રી હટાવી. જીન્સ એ નિર્ધનિયાનું નાણું બન્યું અને નર-નારનું જીવતર ધન્ય કરી ગયું. એક જ જોડી જીન્સ તમને ભવપાર ઉતારી શકે. જે જીન્સ પહેરી તમે સ્મશાને જઈ શકો એ જ જીન્સ સાથે સીધા લગ્નમાં પણ મહાલી શકો અને ત્યાંથી થાકીને ઘેર આવીને સીધા પથારી ભેળા પણ થઈ શકો અને હા, બીજે દિવસે મોડા ઊઠ્યા હો તો મોઢું માંઝી, વીછળી સીધા નોકરી-ધંધે પણ સીધાવી શકો અને સ્માર્ટોની દુનિયામાં હલ્લો, હાય, બાય પણ બેધડક બોલી શકો. જીન્સ અબુધ્ધ ને પ્રબુધ્ધ બંને પહેરી શકે.

'બ્લૂ જીન્સ'ની આ અક્ષર - અટકચાળી ચોપડીના ચાલાક ચંદુએ પોતાની કવિલીલા પહેલે જ પાને પ્રગટાવી છે. આ પુસ્તક કવિએ 'જીન્સ પહેરતી મુગ્ધાઓને....' અર્પણ કર્યું છે.

બોસ્ટનથી ન્યૂ યૉર્ક કવિ પોતાની હોન્ડા એકૉર્ડ ગાડીમાં જતા હતા ત્યારે 'બ્લૂ જીન્સ'નાં કાવ્યોની વીંધાવાની વેળનું વિચિત્ર ટાણું કવિના જ શબ્દોમાં વાંચીએ - રેડિયો પર એક જાહેરખબર સાંભળી જેનો સાર કંઈક આવો હતો - 'તમે તમારાં જીન્સ મહિનાઓ સુધી પહેરી જ્યારે ધોવા નાખો ત્યારે એનાં ખીસાં જરૂર તપાસજો. એમાંથી તમને કદાચ એકાદ-બે ડૉલરની નોટ મળે, જેના વિશે તમે સાવ જ ભૂલી ગયા હો. આ થઈ તમારી બચત. એમ જ્યારે અમારી મોટલમાં રહેવા આવો ત્યારે ફરી થશે તમારી બચત!'.... બસ ત્યારથી શરૂ થયું પહેલુંવહેલું 'બ્લૂ જીન્સ'નું કાવ્ય. 'ધોવા નાખેલ જીન્સનું ગીત' અને પછી 'બ્લૂ જીન્સ'ની કાવ્ય સરવાણી - બાકી તો અલગારી ચંદ્રકાન્તની વીર્યવાન કલમ, કસબ અને કલા દ્વારા રંગભૂમિના રળિયાત રજવાડાને અલ્લડ યુવાનીના ઓધાન સાંપડ્યા છે! એની 'ખેલૈયા', 'એવા મુંબઈમાં ચાલ જઈએ', 'માસ્ટર ફૂલમણિ', 'નર્મદ- મારી હકીકત' ઉપરાંત તાજગીભર્યાં કાવ્યો ચંદુ પાસેથી સાંપડ્યાં છે. ભાઈ ચંદુ તારી સર્જકતાને સલામ!

ચંદુનાં જીન્સ કાવ્યોની સૃષ્ટિમાં એક લટાર મારીએ.

- લો ચાલી ઊંટોની પોઠ
  બ્લૂ જીન્સમાં સજૂજધજૂજ
  બે રાતા રાજસ્થાની હોઠ.
- હરીબરી કોઈ ખપે નહીં.
  બ્લૂ જીન્સ હરિનું નામ.
- હોય નવાં ત્યારથી જૂનાં એ લાગે
  જૂનાં થાતાં ફરી નવાં થઈ જાગે.
- શર્ટ ક્યાંકથી લેવાનો વિચાર
  એટલે બ્લૂ જીન્સ સાથે
  ૧૦૦% કૉટનનો વ્યભિચાર.
- એક મૂરખને એવી ટેવ
  પહેલાં જીનને ઈસ્ત્રી મારે.
  પછી કરે દાતણ ને Shave.
- મોહ અને માયા તમે
  બ્લુ જીન્સની રાખો, પાનબાઈ.
  બીજી બધી છે માયાજાળ રે!
- સર્વ સુખ આપો મહારાજ!
  મને જીનસુખ આપો મહારાજ!
- સે કોઈ જીન પર છંદ ઠઠારે.
  એવો દુલો ભાયો કાગ? કે
  માંઈનો લાલ કોઈ મેઘાણી?
- સોળ વરસની થાઉં થાઉં
  થાવમાં કેટલી વાર હજી સૈં
  હું ને મારા જીનની વચમાં
  કાંઈ કરતાં ને કાંઈ જ નૈં!

“મોટેલ-૬ નામની નેશનલ ચેઈનની કમર્શિયલ સાંભળી ત્યારે શરૂ થયું પહેલુંવહેલું બ્લૂ જીન્સનું કાવ્યઃ ધોવા નાખેલ જીન્સનું ગીત. બોસ્ટનથી ન્યૂયોર્ક પહોંચ્યો ત્યાં સુધીમાં આખું ગીત અત્યારે જેમ છપાયું છે, એમ જ પૂરું થયું. અહીંથી ત્યાંની આવનજાવનમાં લખાયેલાં કાવ્યોનો સંગ્રહ એટલે બ્લૂ જીન્સ.”

ચંદ્રકાંત શાહની આ કેફિયતમાં મહત્ત્વના શબ્દો છે “અહીંથી ત્યાંની આવનજાવન.” અમેરિકામાં રોજ થતી કમ્યુટિંગની આવનજાવન તો ખરી જ, પણ એક હૃદયથી બીજા હૃદય સુધીની આવનજાવન પણ ખરી, ભારત અને અમેરિકા વચ્ચેની આવનજાવન પણ ખરી, આ લોક અને પરલોક વચ્ચેની જીવની આવનજાવન પણ ખરી.

અમેરિકન સંસ્કૃતિના એક પ્રતીક જેવા બ્લૂ જીન્સનું આલંબન લઈને લખાયેલાં ૩૯ કાવ્યો અનુભૂતિ, ભાવ, ભાષા, અભિવ્યક્તિ વગેરેની બાબતમાં જેટલાં અમેરિકન છે તેટલાં જ ભારતીય પણ છે. બલ્કે આ સંગ્રહ દ્વારા ગુજરાતી કવિતાને પહેલીવાર સબળ અને પ્રબળ કહી શકાય એવો ઈન્ડો-અમેરિકન અવાજ સાંભળવા મળે છે.

હા, એમ તો દાયકાઓ પહેલાં ચંદ્રવદન મહેતાએ ‘ન્યૂયોર્ક ઓ ન્યૂયોર્ક’ કાવ્ય લખેલું, અમેરિકાના પ્રવાસે જતા ઘણા કવિઓએ પણ અમેરિકા વિષેનાં કાવ્યો લખ્યાં છે, પન્ના નાયક અને આદિલ મન્સૂરીની કવિતામાં પણ તેમનો અમેરિકન જીવનનો અનુભવ પ્રગટ થયો છે.

પણ. બન્ને દેશ, બન્ને સંસ્કૃતિના સંસ્કારણો બ્લૂ જીન્સની કવિતામાં એકમેકમાં સહજતાથી ભળી ગયા છે અને તેથી આ કાવ્યોનાં જે પોત અને ભાત છે તે જુદાં તરી આવે છે.

* *

તો બીજી બાજુથી નરસિંહ, મીરાં, અખો, પાનબાઈ, કબીર વગેરેની વાણીના જ નહીં, પણ જે પાછળ દૂર છૂટી ગયું છે છતાં હૈયામાં ક્યાંક ઊંડે ધરબાઈને રહ્યું છે એવા ભારતીય જીવનના રણકા પણ અવારનવાર સંભળાયા કરે છે:

ભવસાગર કે વ્હોટેવરને પાર ઊતરવા
હરિબરિ કોઈ ખપે નહીં બ્લૂ જીન્સ હરિનું નામ
જીનમાં ખાવું જીનમાં પીવું જીનમાં રહેવું મસ્ત
અસ્ત પણ જીનમાં થાવું, જીનમાં જાવું
અમરામરને ધામ
હવે બ્લૂ જીન્સ હરિનું નામ

* *

ઉપરના ડેનિમ અને ભીતરનાં છે ઘઉંવર્ણા
ગુરુ અને ગોવિંદ સમા બે સામાં ઊભાં કોને
લાગું પાય?
ઉપરનાં જિવાડે છે ભીતરનાં રોજ જગાડે
બલિહારી ભીતરની જેણે ઉપર સહુનાં
શેઈડ, સ્ટાઈલ ને શેઈપ દિયા દિખાય.

ઉપરના અમેરિકન કે ભીતરના ભારતીય સંસ્કારો બેમાંથી એકેનો આ સંગ્રહમાં આત્યંતિક રાગ પણ નથી કે નથી દ્વેષ.

બન્નેની લીલાને કવિએ અનુભવી છે, જાણી છે, માણી છે, અને પ્રમાણી છે. એટલે જ ક્યારેક આવી પંક્તિઓ પણ આવી જાય છે:

અધકચરું ઈમ્પોર્ટેડ કલ્ચર
આખેઆખાં દેશી વલ્ચર

* *

અસ્સલમાં તો આપણે અશ્વત્થામાએ
રગદોળીને ફેંકી દીધેલ કોઈ સેકન્ડહેન્ડ જીન્સ
અને કહેતા ફરવાનું કે આઈ એમ સચ-એન્ડ-
સચ

* *

તો જેણે જિંદગીમાં ક્યારેય જીન પહેર્યું નથી પણ જે પોતે જ જીન જેવા રફ એન્ડ ટફ છે તેવા બેચર ભૈ પટેલનું આ ચિત્ર જુઓ:

સ્ટોનવોશ છે કાયા, માયા રાજકોટના સ્ટેશનની
પેરિસ બેરિસ મા પૈણતા, કોણ ફૂટે લડ ફેશનની
ધરતીમાંથી મેઈડ ઈન પોતે ટોટલ નેટિવ સ્ટાઈલ
થવા કાળ સૌ ફેઈડ થવાનાં, જીવવું ફોર અ
વ્હાઈલ
બેચર ભૈ ના સમજે આથી વિશેષ બીજું કૈં
બેચર ભૈને બ્લૂ જીન્સ સાથે લેવા દેવા નૈં

તો પ્રવાસી પંખીઓની જેમ ચોક્કસ વખતે બ્રાઈડ શોપિંગ કરવા ટોળાબંધ ભારત ઊતરી આવતા જુવાનિયાઓ પણ ક્યારેક કવિની અડફેટે ચડી જાય છે:

યુએસએથી ટૂંક સમયને માટે આવવું
ગ્રીનકાર્ડ ને ટ્રાવેલર્સ ચેકોનું લાવવું
જીન્સ ઉપર જેકેટ ચડાવી સહાર ઉપર
પગ મૂકતાં પહેલો સવાલ
‘ક્યાં છે કામુક કન્યાઓ?’
ઓહ્ બોય! બતાવો ક્યાં છે ઓ સચ બેબ્ઝ.

અને બ્રાઈડ શોપિંગ કરે છે કઈ રીતે આ ગ્રીનકાર્ડિયાઓ?

મટિરિયલ ડહાપણનું હો ને શેઈડ શરમના આછા
બ્લૂ
ઉપરથી વિવેક અને વિનયના ડબ્બલ દોરાનું
સ્ટિચીંગ
જીન્સ પછી શ્રીમાળી હો કે ભાનુશાળી
ટચ કરીને ટ્રાયલ લેવી, ફીલ કરી કરવું શોપિંગ.

અને જો ખરીદી નક્કી થઈ જાય તો દીકરીને વળાવતો બાપ:

થૅન્ક ગૉડ કે મળી ગયો છે,
ડૉલર જેવો જીવનસાથી તને
જાવ દીકરી જાવ!
જીન્સ તમારાં સુખનાં, દુઃખનાં, મૂંગા સાક્ષી બંને.

તો નવી નવી પરણેલી કન્યાના ભાવો પણ કવિએ આ રીતે વ્યક્ત કર્યા છે:

જીન્સ નવાં, દેશ નવો, પરણ્યો પણ નવ્વો નક્કોર
જાણે ટીનએજર હોઉં એમ થાય મને મૂંઝારા
મીઠા
સાથે ધોવાણાં ને સાથે પ્હેરાણાં
તે બન્નેનાં જીન્સ સ્હેજ શ્રિંક થયાં
અને થયાં કમ્ફર્ટેબલ
જીન્સ પ્હેરી હું એમ્પાયર સ્ટેટ ઉપર ઊભી
ઉપરથી દૂરબીનમાં આખા યુએસએનાં જીન્સ
મેં તો દીઠાં
ટીનએજર હોઉં એમ થાય મને મૂંઝારા મીઠા

વખત જતાં અમેરિકન જીનમાં જાતને ફિટ તો કરી દેવી પડે છે પણ જે પાછળ છોડ્યું છે તેની માયા છૂટતી નથી. બાને કાગળ લખતાં આથી જ દીકરીથી લખાઈ જાય છે:

જીન ધોવાને અહિયાં તો બા
નથી નદીનું ખળખળ વહેતું છૂટું પાણી
સખી સાહેલી કોઈ નથી
નથી નજીક કોઈ ખેતર, કૂવા, કાબર, કોયલ
નથી નજીકમાં ધોળા બગલા.
ધોળું વૉશર, ધોળું ડ્રાયર
બ્લૂ જીન ધોવા ધોળા વોશિંગ પાવડર

* *

ધોળાઓના દેશ મહીં આ કેવાં કાળાં ભાગ્ય
કરમની કઠણાયું ને હું ધોળે દિવસે
ખાંડ્યા કરતી બેઠી છું અહીં
બેઠી છું, બહુ વખતે વિહ્‌વળ લખવા

પણ પછી ‘ધોળાઓનો દેશ’ કોઠે પડી જાય છે. પોતાનો દેશ દૂરનો, અજાણ્યો થતો જાય છે, દેશી પાણી, દેશી તડકા, દેશી ભાષા અજાણ્યાં લાગવા માંડે છે:

કોર્ડલેસ ફીલીંગ્સ સહુને માટે
ખુદને માટે ઈમ્પોર્ટેડ કનફ્યુઝન લાવ્યાં
બોટલ્ડ વૉટર પી પીને
આ દેશી પાણી, દેશી તડકા,
દેશી ભાષા ફોરેન લાગ્યાં.

કવિ ગુજરાતીમાં લખે છે એટલે અંગ્રેજીમાં જુદી

જોડણી પણ સરખો ઉચ્ચાર ધરાવતા બે શબ્દો Jeans અને genes બન્ને અર્થોના આટાપાટા ખેલવાનું શક્ય બન્યું છે અને આ આટાપાટા રમતાં ઘણીવાર તેઓ જીવન-મરણ, આ લોક-પરલોકની વાતોમાં પણ સરી પડે છે, સહેલાઈથી.

પ્રસ્તાવના એ કે
જન્મ્યા એટલે શ્રિંક થવાનાં
રિંકલ ઢગલાબંધ પડવાની
અને અંતમાં ફેડ થવાનું.

* *

હોય નવાં ત્યારથી જ જૂનાં લાગે
જૂનાં થાતાં જ ફરી નવાં થઈ જાગે
સરનામું આપ પ્રભુ, ક્યાંથી મંગાવા
આપોને જીન્સ કોઈ આવાં
ક્યારે ન ધોવાં ન ક્યારે સુકાવાં

* *

કામકાજથી રાજપાટ, બધું જીનની ચોપાટ
જીન્સ નથી તો નથી, જીન્સ છે તો છીએ
ઘડનારાએ એવો ઘડિયો ઘાટ
રંગ જમાયે જીન કા બ્લૂ, હોંઠો કા રક્ત
જાકે જીનમેં બ્લૂ જીન્સ હૈ
ઉસ રાણે કી મુઠ્ઠી મેં હૈ વક્ત

* *

મોહ અને માયા તમે બ્લૂ જીન્સની રાખો, પાનબાઈ
બીજી બધી છે માયાજાળ રે
રૂપ અને રંગ-ઢંગ મિથ્યા સમજવાં, પાનબાઈ
રજકર્મનો એ રંજાડ રે!

* *

હમણાનાં જીન્સથીય વ્હેલેરાં ફેઈડ થાય
માણસ, કેં ફાટી જાય માણસ
માણસને એવી પછાડ માર વાલા!
માણસ થૈ જાય પાછો માણસ
બ્લૂ જીન્સ ડસાડ મને, મારામાં માણસનું
ઝેર ચડ્યું, બ્લુ જીન્સ ડસાડ

* *

સ્વર્ગસુખ આપો મહારાજ
મને જીનસુખ આપો મહારાજ
કાશી બનારસના પંડાઓ પાસેથી
ઝૂંટીને, લૂંટીને
બાપાનાં, દાદા પરદાદાનાં
મારા વડદાદાનાં
માનાં પણ આપો, નાનીમાનાં આપો
આપો તો વડીમાનાં આપો
આપો તો ગ્રેઈડ મારો બધાને મળતો આપો
મારી બૉડીને જીન મારો ભળતો આપો.

* *

અખિલ બ્રહ્માંડમાં તત્ત્વો છે ટ્વિન્સ
એક શ્રીહરિ ને બીજાં બ્લૂ જીન્સ
જૂજવે રૂપ અનંત ભાસે
જીન્સ અંતે શ્રીહરિ થૈ જાશે.

'બ્લૂ જીન્સ' સંગ્રહનાં કાવ્યોમાં સતત જીનનું આલંબન છે છતાં ક્યાંય એકતાનતા, એકસુરીલાપણું આવી જતું નથી.

ભાવ અને ભાષાની અનેક જુદી જુદી છટાઓ જોવા - માણવા મળે છે.

ક્યારેક મળે છે ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો, ક્યારેક મળે છે સુક્કો પડેલ બોર ચણિયાનો ઠળિયો, ક્યારેક મળે છે અધધ - ધધધ રેતીનો દરિયો, તો ક્યારેક મળે છે એક ઈચ્છા, બે વાતો, ને ત્રણેક પ્રસંગો અને કોઈ કવિ પોતાની કવિતા દ્વારા આપણને આટલું આપી શકે અને આપી શકે થોડાં સારાં અને સાચાં કાવ્યો એ શું ઓછું છે?

'બ્લૂ જીન્સ'ની કવિતાનું બ્લૂ બ્લડેડ ગુજરાતી કવિતાની હવેલીમાં સ્વાગત.

બ્લૂ જીન્સ. લે. ચંદ્રકાંત શાહ. ઈમેજ પબ્લિકેશન્સ પ્રા. લિ., ૧૯૯/૧, ગોપાલ ભુવન, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ - ૪૦૦૦૦૨. ૯૬ પાનાં, રૂા. ૧૨૫.

ઝલક

જીન્સમય થઈ જવાય એવું 'બ્લૂ જીન્સ'

રવિવારે સવારે અગિયાર વાગ્યાનો સમય. સ્થળ પૃથ્વી થીએટર. કાર્યક્રમ, અમેરિકાનિવાસી યુવા કવિ ચંદ્રકાન્ત શાહના ઈમેજ પબ્લિકેશન્સના નેજા હેઠળ પ્રગટ થયેલા કાવ્યસંગ્રહ 'બ્લૂ જીન્સ' નો લોકાર્પણ સમારોહ. પૂર્વાયોજન મુજબ અભિનેત્રી સ્વરૂપ સંપટ (પ્રવક્તા શોભિત દેસાઈના શબ્દોમાં કહીએ તો સ્વરૂપદેવી)ના વરદ્ હસ્તે વિમોચનવિધિ સંપન્ન થાય છે અને દોર શરૂ થાય છે કાવ્યપઠનનો. તખ્તાના કલાકારો પરેશ રાવલ, દર્શન જરીવાલા, ચંદ્રકાન્ત શાહ તથા શોભિત દેસાઈ અને સ્વરૂપ સંપટ 'બ્લૂ જીન્સ' નાં ચુનંદા કાવ્યોનું હૃદયંગમ પઠન કરે છે અને શ્રોતાઓ જીન્સમય બની જાય છે.

'બ્લૂ જીન્સ'ને સમજપૂર્વક વાંચવામાં આવે તો તેમાં અનેક ગૂઢાર્થો રહેલા છે. જીન્સ (jeans) અને (genes) ના શ્લેષનો પ્રયોગ કરીને રચાયેલાં કાવ્યોમાં મુગ્ધતા છે અને મનોમંથન છે, તત્વ છે અને તર્ક છે, જિંદગીની નક્કર વાસ્તવિકતા પણ છે. ચંદ્રકાન્ત શાહની લયલીલા કાબિલેદાદ છે. ગુજરાતી રંગભૂમિને 'ખેલૈયા' અને 'એવાં મુંબઈમાં ચાલ જઈએ' જેવાં મ્યુઝિકલ ડ્રામા આપનાર ચંદ્રકાન્ત શાહનાં 'બ્લૂ જીન્સ'નાં અછાંદસ કાવ્યોમાં પણ એક રીધમ છે. કવિ સુરેશ દલાલ કહે છે તેમ ચંદ્રકાન્તનાં કાવ્યો આપણા અગ્રગણ્ય કવિઓ લાભશંકર ઠાકર, રમેશ પારેખ અને સ્વ.રાવજીનું વન્ડરફૂલ કોકટેલ છે. રંગભૂમિ અને કવિતાની મુગ્ધતા જે ભાગ્યે જ સાથે જાય એ મુગ્ધતા ચંદ્રકાન્ત શાહના જીન્સી કાવ્યોમાં દેખાય છે. કાવ્યસંગ્રહનું કવરપેજ લી-વાઝ જીન્સનાં ચીંથરાંને રિસાઈકલ કરીને બનાવેલા 'ઈકો ફ્રેન્ડલી' કાગળ પર છપાયું છે.

સંબંધો વિશે કવિ એક સ્થાને કહે છે, લેધરના દોરાથી ડબલ સીવેલ કોઈ જીન્સ જેવો આપણો સંબંધ.. તો જીન્સની વિશેષતા દર્શાવતાં અન્ય સ્થાને કહે છે કે જીન માત્ર માણસનાં ગાત્ર, માણસ માત્ર જીનને પાત્ર. 'ધોવા નાખેલ જીન્સનું ગીત'માં કવિએ સંબંધોની ગરિમા દર્શાવતી સરસ વાત વણી છે : મળે છેલ્લા ખિસ્સામાં એક ઈચ્છા, બે વાતો ને ત્રણેક પ્રસંગો, ઈચ્છામાં હોય એક આઈએસઆઈ માર્કવાળું કે એગમાર્ક છાપ, મને ફિટોફિટ થાય તને અપટુડેટ લાગે, બહુ બેગી ન હોય એવું આપણું જ મળવું...! જીન્સને જ ઈશ્વર બનાવી કવિ કહે છે, જપને નામે ફેઈડ થવું, તપ કરતાં ફાટી જવું, જીન્સ આ મારા રામ બન્યા છે એવા જેવા મીરાના ઘનશ્યામ. 'જીન્સ શોપિંગ' કાવ્યમાં દીકરીને અમેરિકા પરણાવવા તત્પર મા-બાપ ચોંકી ઊઠે એવી પંક્તિઓ છે : યુએસએ પરણાવેલી દીકરીઓને કરિયાવરમાં સગ્ગા બાપે અઢી વરસના પતિવિરહનું દુઃખ બંધાવવું..જાવ દીકરી જાવ! જીન્સ તમારાં સુખનાં, દુઃખનાં મૂગાં સાક્ષી બનો..! 'બાને કાગળ'માં અમેરિકા ગયેલી દીકરીએ માને લખેલી ધોળા દેશની કાળી વ્યથાનું હૃદયદ્રાવક નિરૂપણ છે. કારના રિઅર વ્યૂ મિરરમાંથી પાછળ સરકી જતો રસ્તો કે સરકી જતી પળ એવો પ્રશ્ન ભાવકનાં મનમાં જગવતું કાવ્ય 'રિઅર વ્યૂ મિરર'નું પરેશ રાવળે કરેલું પઠન પણ હલબલાવી મૂકે એવું બની રહે છે. કાર્યક્રમ દરમ્યાન સહુકોઈ બ્લૂ જીન્સના પ્રેમમાં પડી જાય છે. કોઈક 'બ્લૂ જીન્સ' ખરીદીને જીન્સ સ્ટેશન કે જીન્સ વેગનમાં પહોંચી ગયું હોય તોય નવાઈ નહીં!

- નંદિની ત્રિવેદી

હસ્તધૂનન

● ઉદયન ઠક્કર

ધોવા નાખેલા જિન્સનું ગીત

મળે ડાબા ખિસ્સામાં એક ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો
સાંભળીને તેં મને આપેલ,
કે તું જિન્સ મારું પહેરે અને ઓચિંતો સાવ તને જડે
એમ મેં જ મારા હાથે રાખેલ એવું કંઈક.

મળે જમણા ખિસ્સામાં એક સુક્કો પડેલ બોરચણિયાનો ઠળિયો
ચાખીને તેં મને આપેલ,
કે ચગળી શકું જો તને આખ્ખેઆખ્ખી તો કેવું લાગે
એ બહાને મેં પોતે જ ચાખેલ એવું કંઈક.

રોજ રોજ નવી નવી પાંખોને પહેરવાની ઈચ્છાથી
પંખીનાં ટોળાંનાં ટોળાંએ વરસોથી કાંતેલું ડેનિમ આકાશ,
જરા વેતરીને, માપસર કાતરીને, સ્ટોનવૉશ ધોઈ કરી
લેધરના દોરાથી ડબ્બલ સીવેલ કોઈ જિન્સ જેવો આપણો સંબંધ.

મળે નીચેની ફોલ્ડ સ્હેજ ખોલતાંક અધધ ધધધ રેતીનો દરિયો
દરિયાને તળિયે કોઈ છીપલાંની વચ્ચેથી હું તને મળીશ
એમ માની મેં દરિયો ઉલેચેલ
કે દરિયાને તારો અવતાર એક ધારી
હું દરિયાના પાણીને ગટગટાટ પી ગયેલ એવું કંઈક.

ગોઠણથી સ્હેજ સ્હેજ ફાટેલા જિન્સમાંથી દેખી શકાય
એક દૂર દૂર લંબાતો રસ્તો
ડામરના રસ્તા પર સાંભળી શકાય પછી કાવાસાકીનો કલશોર
અને દેખી શકાય ટાઈટ ક્લોઝ-અપમાં
બાઈક ઉપર સાવ મને ભીંસીને બેઠેલી તું
પછી હંડ્રેડ એન્ડ ટ્વેન્ટીની સ્પીડે તું મારામાં વીંઝાતી, તારામાં વીંઝાતો હું.
કાઉબોયની જેમ મારું તારા વિચારોના ખુલ્લા મેદાનોમાં ફરવું
ઝીણી વ્હિસલ તારા કાનમાં વગાડવી ને હિંચકાંવ હિંચકાંવ તને ચૂમવું

રોજ તને રફટફ ચાહવું કે મળવાને અશ્વોની જેમ દોડી આવવું
એ.બધું તો મારે સ્વભાવગત
ઉપરથી તારા ફેંકાયેલા લૅસ્સોમાં હંમેશાં વીંટાતો-ખીંટાતો હું
પછી હન્ડ્રેડ એન્ડ ટ્વેન્ટીની સ્પીડે તું મારામાં વીંઝાતી, તારામાં વીંઝાતો હું.

મળે છેલ્લા ખિસ્સામાં એક ઈચ્છા, બે વાતો ને ત્રણેક પ્રસંગો
ઈચ્છામાં હોય એક આઈ.એસ.આઈ. માર્કાવાળું એગમાર્ક છાપ
મને ફિટોફિટ થાય તને અપ-ટુ-ડેટ લાગે, બહુ બેગી ન હોય,
એવું પણ આપણું જ મળવું.

વાતોમાં હું જે ન બોલ્યો હોઉં એમાંથી યાદ હોય જેટલું તને
કે તારી આંખોથી જસ્ટ લાઈક ધેટ મેં જે ચોરી લીધેલ હોય એ બધું.

પ્રસંગોમાં આપણને રસ્તાની વચ્ચોવચ્ચથી
કોઈ બેલ્ટનું બક્કલ મળે એમ એક અમથું મળેલ,
એક ડેનિમ આકાશના જ ચંદરવા નીચે રચેલ
એક આંખોથી, સ્ટૅર કરી, હોઠ વડે ઊજવેલ, એવું કંઈક.

મળે ડાબા ખિસ્સામાં એક ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો કે એવું કંઈક.

(ટૂંકાવીને)

● ચંદ્રકાન્ત શાહ

આસ્વાદ

વરસને વચલે દહાડે વળી ધોવા નાંખેલ જિન્સના ડાબા ખિસ્સામાંથી શું નીકળે ? ડૂચો વળી ગયેલ મોરલાનો ટહુકો. વરસોથી પંચાંગમાં અષાઢ આવ્યો જ ક્યાં છે ? જમણા ખિસ્સામાંથી શું નીકળે ? 'સુક્કો પડેલ બોરચણિયાનો ઠળિયો, ચાખીને તેં મને આપેલ.' સંબધ નવો હોય ત્યાં સુધી બોર 'ચાખેલ' કહેવાય, પછી 'એંઠાં'.

પંક્તિને અંતે આવે છે, 'એવું કંઈક'. કવિતામાં અનુમાન અને અટકળ હોય; વિધાન અને નિવેદન ન હોય. આ કાવ્યસભા છે, વિધાનસભા નથી.

આકાશ કોણે સીવ્યું ? બ્રહ્માએ ? ના રે ના, દૈયડ અને દરજીડાએ. 'પંખીનાં ટોળાંનાં ટોળાંએ વરસોથી કાંતેલું ડેનિમ આકાશ' જિજી વિષાથી આ જગત ચાલે. આકાશનો તાકો વેતરીને, માપસર કાતરીને પહેરવો પડે. લેધરના દોરાથી ડબ્બલ સીવેલ સંબંધ તે આપણાં જિન્સ, આપણાં રંગ-સૂત્ર.

દરિયા પાસે જઈ રેતી લાવે તે બાળક, રેતી પાસે જઈ દરિયો લાવે, તે કવિ. દરિયાને અંજલિમાં પી જાય તે કાં અગત્સ્ય ને કાં પ્રેમી.

'ડામરના રસ્તા પર સાંભળી શકાય પછી કાવાસાકીનો કલશોર.' આજના યુવાનો માટે તો હાર્લે ડેવિડસન અને કાવાસાકી એ જ પંચકલ્યાણી અશ્વો. ગધાપચીસીમાં 'કાવાસાકીનો કલશોર' લાગે એ સાઠીમાં લાગે, 'નોઈઝ પોલ્યુશન.' 'ટાઈટ ક્લોઝ અપ', કેમેરાનું ? કે યુગલનું ? કવિ કન્ટ્રીસાઈડ કાઉબોયનું હણહણતું ચિત્ર ખડું કરી દે છે. અધધ ધધધ, ગટગટાટ, ઢિચકાંવ, ઢિચકાંવ જેવા નાદવાચક શબ્દોથી ઘટમાં ઘોડા થનગનવા માંડે છે.

છેલ્લા ખિસ્સામાંથી ઈચ્છા, વાતો અને પ્રસંગો સાથે એક-બે શરતચૂક પણ નીકળે છે. આઈ.એસ.આઈ. - ઈન્ડિયન સ્ટેન્ડર્ડ ઈન્સ્ટિટ્યૂટનો માર્કો ક્યાં લાગે ? અમેરિકન જિન્સ પર ? એગમાર્કની છાપ ક્યાં મુકાય - ફેશનવેર પર ? કે એગ્રીકલ્ચરલ પ્રોડક્ટસ પર ? 'વાતોમાં હું જે ન બોલ્યો હોઉં એમાંથી યાદ હોય જેટલું તને.' આ પંક્તિ કવિ બોલ્યા હશે ? કે તેમને યાદ રહી ગઈ હશે ?

જીન્સના તાણાવાણા ફરી તપાસીએ. સિલાઈ ફિટોફિટ નહિ પણ 'બેગી'. પંક્તિઓ એક માપની રાખવાનું બંધન સ્વીકાર્યુ ન હોવાથી કહેણીમાં મોકળાશ મળી છે. પ્રલંબ લય બે કાંઠે ઘૂઘવે છે. કાવ્ય ગીતમાંથી મુક્ત પદ્ય તરફ રેલાય છે.

ઘણા 'ડાયાસ્પોરિક પોએટ્સ' માત્ર નામના હોય છે – માત્ર ઠામના હોય છે. તેમની વ્યંજન પેટીમાં વ્યંજના હોતી નથી અને સ્વરપેટીમાં અતીત સિવાય કોઈ રાગ હોતો નથી. ચંદ્રકાન્ત આમાંનો નથી. એ ગઈ કાલની કવિતા નથી લખતો, આજની કવિતા લખે છે.

અમેરિકન લાઈફ જીવતા આ કવિને હોઠે અંગ્રેજી શબ્દો 'જસ્ટ લાઈક ધેટ' આવી જાય છે. તત્સમ ધોતિયું પહેર્યુ હોય તો કાવાસાકી પર બેસીને હન્ડ્રેડ એન્ડ ટ્વેન્ટીની સ્પીડે ન જવાય.

'બ્લૂ જિન્સ'ના સંગ્રહના ઘણાં કાવ્યોમાં ગુજરાતી-અંગ્રેજી પદાવલિનો સુભગ સમન્વય થયો છે. બે ભાષાઓનું આ ફિઝિકલ મિક્સચર નથી પણ કૅમિકલ કંપાઉન્ડ છે. જીવશાસ્ત્રી મૉડેલની પરિભાષામાં કહીએ તો ગુજરાતી ભાષાનું આ 'મ્યુટેશન' છે.

કાવ્ય રચવાવાળા ઘણા મળે, કાવ્યની આગવી ભાષા રચવાવાળા જવલ્લે મળે.

આ જિન્સ તમને ગમ્યાં ? તો ફેડ થાય ત્યાં સુધી સાચવી રાખજો. અને ત્યાર પછી પણ.

જિન્સ-જીવતરના અને પહેરવાના

ચહેરા-મહોરાં

ઉત્પલ ભાયાણી

પ્રવાસી ૧૯/૮ ૨૦૦૧

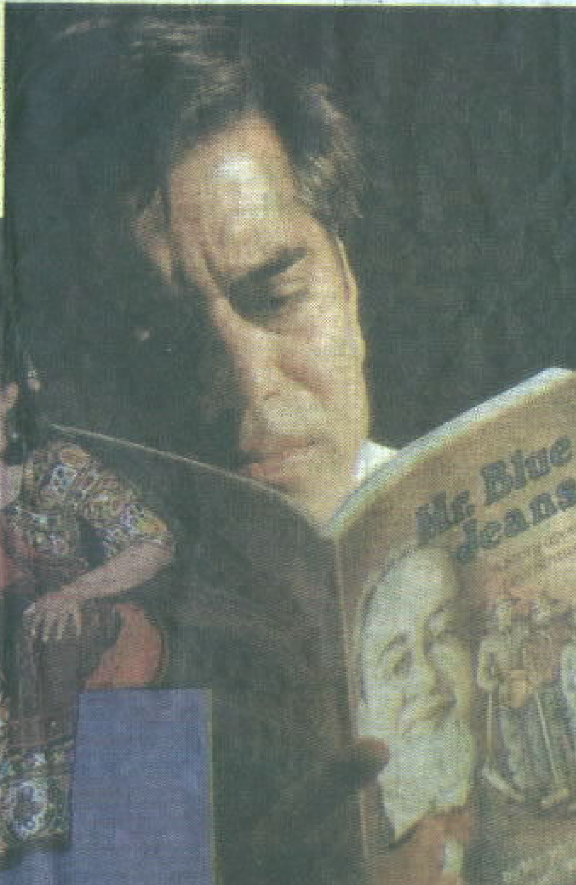
૨સાયણશાસ્ત્રના અભ્યાસમાં બે શબ્દો આવે છે- સંયોજન (કમ્પાઉન્ડ) અને મિશ્રણ (મિક્ષ્ચર). જે વસ્તુના ઘટકોનું પ્રમાણ નિશ્ચિત, એકબીજાને અનુકૂળ અને છૂટા પણ પાડી શકાય એવું હોય એને સંયોજન કહેવાય. જ્યારે મિશ્રણમાં તો ભેળસેળ કે સેળભેળ જ હોવાની. એનું કંઇ ઠેકાણું નહિ. રસાયણશાસ્ત્રમાં ભલે સંયોજનની મહત્તા હોય પણ જીવનમાં તો સંયોજનો કરતાં મિશ્રણોને જ અપનાવવાં પડતાં હોય છે. પરદેશમાં સ્થાયી થયેલાં મૂળ ભારતીયો આવું એક વિશિષ્ટ પ્રકારનું મિશ્રણ અનુભવતાં હોય છે. પોતે જ્યાં જન્મ્યા, ઉછર્યા એ દેશના રીત-રિવાજ, રહેણી-કરણીની એક સંસ્કૃતિ અને હવે જ્યાં જન્મારો કાઢવાનો છે એ દેશની બીજી સંસ્કૃતિ. અને આ બે સંસ્કૃતિઓનું મિશ્રણ હંમેશાં માફક આવે એવું હોતું નથી.

અંગ્રેજીમાં જેને 'ઇમિગ્રન્ટ એક્સપિરિયન્સ' નામે ઓળખવામાં આવે છે એવી આ અનુભૂતિને કેન્દ્રમાં રાખી અંગ્રેજીમાં આજે ઢગલાબંધ કથાસાહિત્ય પ્રકાશિત થાય છે. વિવિધ આંતરરાષ્ટ્રીય પારિતોષિકો અને કલ્પી ન શકાય એવી રકમ અંગ્રેજીમાં લખતા ભારતીય લેખકો મેળવી રહ્યા છે. કથાસાહિત્યમાં આ અંગે જેટલું લખાયું એટલું કવિતામાં નથી આવ્યું અને ગુજરાતીમાં તો (સંખ્યાની દૃષ્ટિએ કદાચ સૌથી વધુ ગુજરાતીઓ વિદેશમાં વસ્યા હોવા છતાં) અંગ્રેજીના પ્રમાણમાં ખૂબ ઓછું આ અનુભવને કેન્દ્રમાં રાખી રચાયું છે.

'ખેલૈયા' અને 'માસ્ટર ફુલમણિ' જેવાં સંગીત-નાટકો અને 'નર્મદ'ના નાટ્યપ્રયોગથી પોતાની આગવી ઓળખ અહીંયાં અને અમેરિકામાં પ્રસ્થાપિત કરનાર યુવાન કવિ ચન્દ્રકાન્ત શાહે, 'બ્લુ જિન્સ'થી આ દિશામાં એક જબરદસ્ત અપવાદ ઊભો કર્યો છે. ગુજરાતી ભાષા અને લય ચન્દ્રકાન્તને જેટલા સહજ છે એટલા જ અમેરિકન ભાષા અને અમેરિકન જીવનપદ્ધતિ છે અને આનું પરિણામ ગુજરાતી સાહિત્ય માટે 'વિદેશી' લાગે એવી બ્લુ જિન્સની કવિતાઓમાં જોવા મળે છે.

હવે તો ભારતીયો માટે પણ પહેરવેશમાં છૂટથી વપરાતા જિન્સ કાપડને કેન્દ્રમાં રાખી ચન્દ્રકાન્તે પાંચ-દસ નહિ પણ એક કાવ્યસંગ્રહ જેટલાં દીર્ઘકાવ્યો લખ્યાં છે, જે બ્લુ જિન્સમાં સંગ્રહસ્થ થયાં છે. દેખીતું છે કે પહેરવાનાં જિન્સ અહીં જીવતરનાં જિન્સનું પ્રતીક છે. પણ આ પ્રતીકની પસંદગી કરતાં પહેલાં કવિએ અહીં જિન્સ વિશે પુષ્કળ માહિતી ભેગી કરી છે અને આ માહિતી અને સર્જકતાનો સમન્વય થતાં જિન્સનું આ પ્રતીક એટલું સમૃદ્ધ બને છે કે એમાં વસાહતીના આંતર-બાહ્ય જગતની અને અતીત-વર્તમાન જીવનની સ્થૂળ-સૂક્ષ્મ વિગતોનો સમાવેશ થઇ જાય છે. ધાર્મિક પરંપરા, લોકસાહિત્ય, પૌરાણિક સંદર્ભો ઇત્યાદિને પણ કવિએ અહીં સૂઝપૂર્વક સાંકળી લીધા છે.

ગઇ પાંચમી ઑગસ્ટે આ જ બ્લુ જિન્સની સૃષ્ટિને રંગભૂમિ પર મૂકવાનો એક અસામાન્ય પ્રયોગ 'લાઇટ! ઍક્શન! બ્લુ જિન્સ ભાઇદાસ સભાગૃહમાં ભજવાયો. નિમિત્ત પણ યોગ્ય જ હતું. અમેરિકામાં વસતા ગુજરાતી સર્જકોનાં વાર્તાસંચય અને કવિતાસંચયનું ઇમેજ પબ્લિકેશન્સે પ્રકાશન કર્યું અને એના વિમોચનનો અને અમેરિકાના સર્જકો વતી, ચન્દ્રકાન્તે આ પ્રસંગ માટે જ બ્લુ જિન્સની મનોજ શાહની મદદથી નાટ્યસ્વરૂપે રજૂઆત કરી અને ગુજરાતી રંગભૂમિને એક 'પ્રયોગ' જોવા મળ્યો.

પરેશ રાવળ, સરિતા જોષી અને ચંદ્રકાંત શાહ

જિન્સનાં જ્ઞાન અને મહિમા સમજાવતો વર્ગ ચાલતો હોય એવી રીતે આ ભજવણીની રચના થઇ છે, જેમાં ગુરુ (ચન્દ્રકાન્ત શાહ) એનાં શિષ્યોને જિન્સના ઉદ્ભવથી માંડીને અસ્ત સુધીની કથા-વ્યથા કહે છે. મોટે ભાગે એમાં કવિતાઓનો જ ઉપયોગ થયો છે. એટલે આ નાટકનાં સંવાદો એકદમ વિશિષ્ટ બને છે. જિન્સયાત્રાનાં ત્રણ પડાવોમાં સરિતાને એના અસલ મિજાજમાં જોવાનો લહાવો મળ્યો. 'ધોબીઘાટ'માં ધોબણ તરીકે, 'ખેડૂત કન્યા'માં ગ્રામ્યકન્યા તરીકે અને 'બાને કાગળ'માં બાની ભૂમિકામાં એમણે અભિનયના વૈવિધ્ય અને કવિતાના મર્મનો આબાદ પરિચય કરાવ્યો. બાની દીકરીની ભૂમિકામાં સામે સુજાતા મહેતા હતી. 'નવ્વાંનક્કોર જિન્સ'માં પરણીને પહેલી વાર અમેરિકા આવેલી છોકરીની અભિવ્યક્તિ સુજાતાએ કાગળ વગર ભજવી હોત તો વધુ અસરકારક બનત. જ્યારે અભય હરપડેએ 'ડુંગર કેરી ખીણ'માં બેચરભાઇ પટેલને એકદમ જીવંત બનાવી દીધા. નાટકની અને અભિનયની પણ પરાકાષ્ઠા પરેશ રાવળમાં જોવા મળી જેમાં 'જિન્સ એક એવું પણ જોયું મેં બ્લુ' અને 'ક્યાંક મૂકાઇ ગયેલાં જિન્સનું ગીત'નું અદ્ભુત પઠન થયું. ચન્દ્રકાન્તના મુખે જિન્સ કાવ્યો સાંભળવા એ પણ એક અનુભવ છે પણ રંગભૂમિના માધ્યમની મદદથી આ રીતે પણ કવિતા માણવાની મજા જુદી જ છે. એણે અને મનોજ શાહે રજૂ કરેલા આ નાટ્યરૂપમાં કાપકૂપ અને સુધારાને ઘણો અવકાશ છે, પણ ભવિષ્યમાં જિન્સ આધારિત કાવ્યો પર પિસ્તાળીસ-પચાસ મિનિટનું એક સરસ સંગીત નાટક મળી શકે એમ છે. તો આપણે પ્રતીક્ષા કરીએ, કારણકે જિન્સ સ્તુતિમાં ગાયું છે એમ,

અખિલ બ્રહ્માંડમાં તત્ત્વો છે દ્વિવન્સ
એક શ્રી હરિ ને બીજાં બ્લુ જિન્સ
જૂજવે રૂપ અનંત ભાસે
જિન્સ અંતે શ્રીહરિ થૈ જાશે.